

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

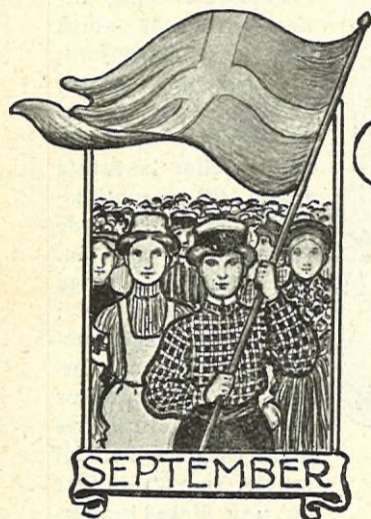
ILLUSTRERAD TIDNING

HOMM

GRUNDLAGD AF FRITHIOF HELLBERG

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: JOHAN NORDLING.

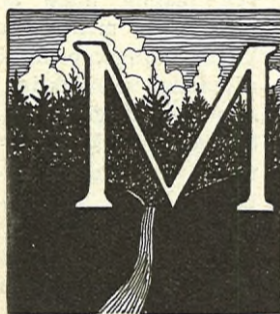

Årets tolf kapitel.

KVINNORNA UNDER FANAN.

Ett kapitel om införandet af ett kvinnligt värnpliktsår.

Prisbelönad uppsats af Karin Kenn.

MANNEN MÅSTE för att komma i åtnjutande af sina politiska rättigheter göra värnplikt, d. v. s. samhället tager ett år af hans lif i sin tjänst och använder det så som det anser sig bäst behöfva det: till fosterlandets försvar.

Kvinnan begär nu politiska rättigheter, hvad vore då naturligare, än att hon också till gengäld ställde ett år af sitt lif till statens förfogande. Nu gifvas henne emellertid hvarken rättigheter eller skyldigheter, och hvad den kvinnliga värnplikten beträffar, sättes den inte ens i fråga, såsom varande något fullkomligt öfverflödigt. Mannens värnplikt är ju nödvändig för att trygga landets bestånd, men kvinnans skulle inte bringa staten annat än omkostnader och besvär. Så resoneras i allmänhet, och dock är den kvinnliga värnplikten fullt ut lika nödvändig som mannens om inte mera. Ty den kvinnliga värnplikten skulle, om den organiserades rätt, gagna landet icke blott genom den arbetskraft den tillförde detsamma, utan mest genom att återverka på kvinnan själf och göra henne dugligare att tjäna det samhälle, hon genom rösträtt vill vara med om att styra.

Man har förklarar kvinnan omogen för politisk rösträtt och nekat henne densamma på grund af hennes bristande samhällsliga egenskaper. Hon anses sakna blick för det allmänna, hon ser inte i stort, kan inte uppfatta grunddragen i samhällsmekanismen, inte summera ihop delarna till ett helt. Hon är med ett ord oförmögen att använda sin röst i samhället. På grund här af har hon så länge varit utestängd från det samhällsliga, men nu kommer samhället själf och kräver henne. Hon inser det själf, och mannen med henne, att samhället inte längre får undvara henne. Det behöfver hennes kraft, hennes hängifna

arbete för hvad hon anser rätt, hennes snabba intuition, hennes starka känsla för lidande och nöd. Hon måste få ha ett ord med i laget vid samhällets styrande, men hon måste också blifva denna sin rätt värdig.

Samhället åt mannen, hemmet åt kvinnan, det har varit mannens uråldriga princip; nutidskvinnans är denna: hemmet åt kvinnan och samhället genom kvinnan åt hemmet. Samhällets grund och mål är ju hemmen, och såsom hemmets representant fordrar kvinnan röst i samhället. Den har nekats henne på grund af politisk omognad, men det har icke förutsatts, att hon också kunde vara omogen för hemmet. Man fränkänner henne politiska egenskaper, men ingenting har gjorts för att hos henne utveckla de rent kvinnliga. Visst är det sant, att oändligt många kvinnor sakna förmåga att bära ett politiskt ansvar, men dessa kvinnor äro i allmänhet oförmögna att rätt bära ansvaret för ett hem. Kvinnans uppfostran har försummats, och därför har hon också blifvit omogen för samhället, men låt henne utveckla sina kvinnliga egenskaper i samhällets tjänst, och hon skall blifva en fullt värdig samhällsmedlem, som genom sin röst i samhället gagnar just det område — hemmet — hvars representant hon är. Låt kvinnan under en tid gå ut från sig själf och sitt eget och arbeta för det allmänna, och hon skall lära sig att bättre än nu förstå det allmänna och se på tingen med vidare syn. Uppfostra henne till mognad för hemmet, och hon skall under tiden blifva mogen för samhället.

Till denna kvinnans uppfostran är det man bör ägna ett värnpliktsår, ett år, under hvilket hvarje ung flicka i åldern 18—19 år måste oaf-lönad ställa sin arbetskraft till samhällets förfogande. Men det arbete samhället därunder gifver henne att utföra måste vara ett arbete med mål, ett arbete, som låter henne känna, att hon sätter in sina krafter på något, som är henne värdigt. Hon måste med sitt arbete gagna sina medmänniskor och sitt land. Det är hvad hon begär af sin värnplikt, och hon be-

går mera: det måste vara ett arbete, som gagnar henne själf, som uppfostrar henne till en nyttig samhällsmedlem och gör henne mera duglig i sitt väntande kall som maka och mor, det måste vara ett arbete, utvecklande för hennes kvinnlighet och inte öfverstigande hennes krafter.

Alla dessa kraf måste ställas på det kvinnliga värnpliktsåret, och så kommer samhället med ännu ett: en dylik värnplikt måste kunna komma till stånd utan alltför stora omkostnader för staten. Det måste kunna ske sålunda, att de många tusen kvinnors arbetskraft, som årligen skulle tillföras samhället, i viss mån ersatte detsamma de utgifter, som nödvändigtvis måste medfölja.

Hur skall nu ett dylikt värnpliktsår organiseras? Det är den stora frågan, och den är så vidtomfattande, att svaren måste blifva mångahanda, innan den slutliga lösningen kan finnas. För att klart kunna belysa frågan fordras många synpunkter, och för att med auktoritet kunna yttra sig i densamma, tarfvas djupgående studier i nationalekonomi, statistik, statsbudgeten m. m. Hvad som här kan införas vill därför inte vara annat än en i enkla linjer dragen förslagsskiss.

Den första frågan vid lösningen af värnpliktsproblemet blir naturligtvis denna: behöfver staten kvinnokraft, och finnes det områden, där de värnpliktiga åt staten kunde utföra arbeten, för hvilka lönen sålunda inbesparas, eller med ett ord: kan den kvinnliga värnplikten anses blifva för staten direkt inkomstbringande? Nej, knappast. Den kvinnokraft, som i statens tjänst förbrukas, är obetydlig mot den, som genom värnplikten komme att tillföras, och för att få användning för denna är det tydligt, att nya verksamhetsfält måste skapas. Men dessa arbetsområden måste bli sådana, att de inte bli till endast utgifter för staten, utan i stället en slags kapitalplacering, hvars vinst, om också ideell, dock blir så påtaglig, att den berättigar till skapandet af verksamhetsfält för kvinnlig värnplikt.

De verksamhetsfält, dit kvinnan hör genom

sin natur, och som också af gammalt ansetts för hennes egna, äro väl närmast sjukvård, barnavård och hemmets vård. När därför staten, för att uppfostra åt landet dugliga unga kvinnor, skapar verksamhetsfält åt de värnpliktiga, måste det ske på grundvalen af dessa begrepp, och skötseln af hem, sjuka och barn blifva hufvudinnehållet i den unga kvinnans värnpliktsår.

Egna hem, det är dagens lösen, och i fullföljandet af den idén har man velat finna lösningen till de stora sociala problemen. Jordanen åt folket och folket åt fosterlandet, det är egnahemsidéns stora mål, men är folket ägnadt att mottaga jorden, och särskildt: är kvinnan af folket i allmänhet ägnad att med framgång sköta det egna hemmet? Knapast. Den unga flicka, som vid tolf, tretton års ålder slutar skolan, väl i staden, men sällan på landsbygden fullständiga sina bokkunskaper med matlagning och handarbete samt därefter får plats, ibland i hem, men helst i fabriker och butiker, blir i allmänhet endast en medelmåttig husmoder, och hennes hem lämnar mycket öfrigt att önska.

Och dock är väl just detta, kvinnans duglighet, den främsta förutsättningen för de egna hemmens bestånd, och skall egnahemsidéen nå sitt mål, måste den svenska kvinnan bättre än nu uppfostras till sina husmodersplikter. Men ett hem på landet fordrar inte blott huslighet, god vilja och arbete, det fordrar också kunskap och insikt i skötseln af jord och djur, en kännedom om landbrukets grunder, som alltför mycket saknas hos vårt folk, och hvilket ger anledning till många vanskötta hemman och gårdar. Kvinnans utbildning i detta afseende skulle kanske göra mer än något annat för egnahemsidéns förverkligande och blifve ett drifvande grundmotiv för

Hälg i fishläget
af E. Hedberg.

*ÖFVER SKÄR och haf och holmar
blickar solen ljufligt ner,
och åt allt hvad här hon skådar nådigt ler.
Fiskarfar på pipan bolmar
och till sjöbon sig beger,
medan Jonke drar en låt på sitt klaver;
Hej och hejsan, fiskarjantor!
Hej och hejsan, gossar små!
Opp och dansa, allt hvad tygena förmå.
Öfver skogens gröna gläntor,
öfver malens stenar grå,
skall vår hoppansdans så gladeligt framgå.*

*Helgdagsafton öfver läget;
helgdagskläder, helgdagssinn.
Slut på veckans arbetstunga våga-vinn.
Mor i stugan gunstbenäget
klarar kaffesurran sin,
och dess dofter kittla kärligt näsan din.
Mellan fönstrets pelargoner
skymtar hafvets blåa bad,
sänder solen in en skimrande kaskad.
Och likt fjärran orgeltoner
brusar hafvets kavalkad
i sitt anlopp emot strandens barrikad.*

*Söndagsmorgon, sabbatshvila,
knappast störd af mäsens skri,
knappast störd af kokvartettens symfoni.
Hvita moln på fästet ila,
vinden fläktar varm förbi,
medan skogen nynnår mörk sin melodi.
Inga-mora öppnar spjället,
hämtar vatten i sitt krus,
lyss ett ögonblick till vindens sakta sus.
Lyss hur klockan vid kapellet
kallar folket till Guds hus.
Lyssnar, tankspridd än, till hafvets fjärran brus.*

*På kapellet rad af bänkar,
frätta an af seklers tand,
sitta lägets barn och blomma hand vid hand.
Fader Nord predikan länkar
om en storm i Kanaans land, —
om ett underverk vid undergångens rand.
Andaktsfulla lyssna alla,
blicka fram mot fondens vägg,
där Gud Fader ler, så blidt, uti sitt skägg;
där små änglars sånger skalla
från en hög och blomrik hägg,
och en djäfvul pinar grymt sin ättelägg.*

*Mäktigt ljuder psalmesången,
smälter hop med orgelns brus,
smälter hop med hafvets dån och skogens sus.
Af en sällsam stämning fången
ser du himlens klara ljus
dubbelt klart bestråla intighet och grus.
Och i fiskarns anlet, fåradt
af hans möda, slöp och slit,
läser du hans barnafromma trostillit.
Och i gummans öga, tåradt,
ser du själen, ren och hvit,
glänsa skönare än guld och krysolit.*

*Helgdagsstämning öfver läget,
helgdagstankar, helgdagshåg, —
hvilostund i bröd-för-dagens härnadståg.
Än en stund, och öfroväget
klyfver båten vattnets väg,
blåser vindens pust i tackel och i tåg.
Än en stund, och hafvets männer
hissa seglena i topp,
styra hän att möta vågens vilda lopp.
Att på väg, som ingen känner,
silfverstimmen söka opp:
hafvets silfver, som är fiskarns lön och hopp.*

värnpliktsåret genom att praktiskt utveckla de kvinnor, hvilka som landtmäns hustrur och döttrar tillhöra grundstommen af det svenska folket.

För att nå detta mål måste alltså den kvinnliga värnplikten förläggas till landet och i viss mån verka som ett slags hushålls- och landbruksskola. Dylika finnas ju redan nu, fast i ringa skala, och de ha på ett vackert sätt visat, hvad kvinnokraft förmår uträtta. Det är alltså först och främst jord, som bör upplåtas till verksamhetsfält åt de värnpliktiga och som af stat eller landsting anslås till värnpliktskolor, af hvilka borde finnas en i hvarje län. Här skulle de unga flickorna undervisas i alla landbruksgöromål samt i allt, som fordras för ett landthems skötande. Naturligtvis ingår häri en hel del arbete, som öfverstiger en ung flickas krafter. och manlig hjälp är nödvändig, men dylik kunde möjligen bringas af manliga värnpliktige, som af lindrigare orsaker befriats från krigstjänst, hvarigenom betald hjälp inbesparades. —

Afkastningen från denna värnpliktsgård borde med en rationell skötsel och i synnerhet som den förbindes med i stort anlagd höns- och trädgårdsskötsel, blifva sådan att den fyllde skolans materiella behof och mera. Gårdens produkter borde äfven räcka till underhåll af de båda andra momenten i de värnpliktigas utbildning: sjuka och barn. Värnpliktsgården borde nämligen kombineras med sjukhus och barnhem så, att dessa senare förseddades med lifsmedel från den förra och med arbetskraft från de värnpliktiga i den mån den kunde användas. Arbetet å värnpliktsgården finge däri genom ett mål, i det det blefve en betingelse för dessa inrättningars existens. Vid mönstring före värnpliktstiden skulle den

Ärade husmodrar!

De som köpa utaf
Rosenfors hafregryn och Hafre-Sundhetsmjöl
få alltid full valuta för sina penningar. Tillverkas under läkarekontroll och erhålles uti alla välsorterade
speceriaffärer.
Partilager i Stockholm hos Aktiebolaget Wahlund & Grünblad.
Vördsammast **Aktiebolaget Rosenfors Bruk & Nya, Valsekvarnar, Rosenfors.**

Inreg. Varumärke.

Årets tolf kapitel 1911.

En vädjan till vår läsekrets!

unga kvinnan få välja mellan dessa olika verksamhetsfält med hänsyn till sin håg och sin "civila" sysselsättning. Ty ett år är ju kort och kan inte ge tillfälle att lära allt, och krafterna få inte splittras.

Undervisning af och uppsyn öfver de värnpliktiga skulle handhafvas af examinerade lärarinnor, hvilka utgjorde ett slags officerskår och drogo lön af staten. Dessa skulle bilda högre befäl och inunder sig ha lägre befäl, som rekryterades ur de värnpliktigas led, och hvilka i sin tur, efter genomgången officersskola och examen, skulle kunna avancera till högre. — Härmed skulle ett nytt arbetsområde öppnas för alla de kvinnor, som trängas på dem, som redan finnas, och ett arbetsområde, som inte afhände mannen någon förtjänst. — Värnpliktslagen skulle vara sträng och de unga kvinnorna härigenom lära sig disciplin, något, som man i allmänhet anklagar kvinnan för att i hög grad sakna.

Alla de värnpliktiga skulle vara lika klädda, och uniformen blefve ett viktigt moment i värnpliktsårets uppfostrande betydelse. Klädedräkten spelar, som känt är, en viktig roll i kvinnans lif och tager en ej ringa del af tankar och tid i anspråk. Till en viss grad är detta berättigadt genom kvinnans plikt att uppehålla estetiken i hvardagslivet, men alltför ofta får klädedräkten en långt större betydelse än den rent estetiska. För oändligt många kvinnor blir den lifsinnehållet, målet för arbete och sträfvanden, och för andra, om också icke innehållet, så dock en alltför rikligt tilltagen form af deras lif. Det talas mycket i vår tid om den stigande lyxen och de stora summor, som offras på modets altaren, förhållanden, som nutidskvinnor borde anse som en skam för sitt släkte, i synnerhet nu i de sociala konflikternas tid. Öfverklasskvinnans lyx alstrar mera klasshat än något annat, på samma gång den hos den mindre bemedlade väcker en häftig längtan efter samma lyxmöjligheter. Värnpliktsårets uniform skulle här utjämna och uppfostra. Den skulle lära den unga kvinnan att under ett år abstrahera sina tankar från det ämne, som annars ligger henne så nära, och rikta in sin tankekraft på högre och mera gifvande mål. Den skulle lära henne, att dräkten endast skall vara det värdiga yttre för en värdig kvinna. — Men uniformen får ej vara oestetisk, den får inte vara pinsam och förhatlig, utan så vidt möjligt tillfredsställa den unga kvinnans skönhetsinne. Glada färger skall den inrymma, ty färger bidraga mer än annat till glädje och lefnadslust, och vårt land, så fattigt på sol, måste taga vara på dess reflexer i regnbågens färgkarta. Kan uniformen lära den unga kvinnan detta, att älska färger och ljus, då har den inte burits förgäfvets. —

En dräkt, som bättre än något annat synes förena färger med den praktiskhet man måste fordra af en uniform, är nationaldräkten, och hvarför skulle ej landskapets nationaldräkt kunna användas vid respektiva värnpliktsskolor? Tanken ger en vacker bild af unga flickor i hvita hucklen och röda kjolar på gröna ängar och gulnande fält, en bild af ungdom, hälsa och färgglädje, som ensam vore i stånd att tala för värnpliktsidén. Ty den talar inte blott färgernas språk, den talar det friska och sunda livets och dess betydelse för den unga kvinnan.

Hvar träffa vi i allmänhet den unga kvinnan i 18—19 års åldern? För att börja högst uppe på samhällets skala har vi den unga societetsdamen, som nyss gjort eller kanske ännu väntar på sitt utträde i "stora världen". Med hufvudet fullt af "presentation", klädningar och conquêtes, i spänning på det möjligen väntande ödet, upplefver hon det viktiga ögonblick, då barnskorna trampas ut, och hon anses mogen

SOM DEN i Iduns innevarande årgång prisbelönta artikelserien "Årets tolf kapitel" visat sig i alldeles särskild grad intressera vår publik, ämnar redaktionen äfven nästa år genom månatliga pristäfflingar inbjuda till seriens fortsättning i syfte att som hittills söka framkalla kortfattade och i underhållande form gifna utredningar af viktiga spörsmål och problem i vårt kulturella lif.

Vi äro öfvertygade att det inom vår stora läsekrets finnes många, hvilka sitta inne med önskemål i fråga om ämnen, som vore förtjänta att behandlas i serien, hvarför vi härmed vördsamt vädja till alla intresserade att skyndsamt inkomma med sina förslag, som i den mån de befinnas vara af verklig vikt och allmänintresse skola af redaktionen beaktas.

Desamma torde insändas till *Iduns redaktion, Stockholm, senast den 18 september* och förses med påskrift: "*Kapitelförslag 1911.*"

Stockholm den 1 september 1910.

RED. AF IDUN.

att möta världen i form af balsalens glans och kavaljerernas skaror. Här möter hon kanske sitt öde, här väljer hon sin lifsbana, och dock, hvad vet hon om sig själf, hvad vet hon om mannen och om lifvet? Hvad vore ej för henne ett år af arbete, ett år af friskt och sundt landlif, af inblick i många för henne okända förhållanden. Hon skulle lära sig tänka öfver sig själf och öfver lifvet, innan hon slungades ut i detsamma, hon skulle lära sig arbete och under arbetet lära känna sig själf. Hon lärde sig se all den kraft hon ägde och som hittills fått ligga obrukad, lärde sig förstå, att den är till för att användas, och att hon duger till annat än ett tanklöst fjärlif, och i och med arbete och allvar skulle hon lära känna den verkliga ungdomsglädjen, den som följer med medvetandet att vara ung och stark och ha gjort sin plikt.

Så är det den unga kvinnan, som gjort de intellektuella intressena till sin värld. Hon återfinnes efter slutade kurser vid universitet och seminarier, förläst och uttrötad och i allmänhet i starkt behof af andlig hvila, men i färd med att så fort som möjligt göra bruk af sin kunskap på hvarjehanda platser. För hennes ansträngda hjärna skulle värnpliktsårets andliga hvila och kroppsarbete vara välgörande, och hon skulle som den manlige studenten ha rätt att efter sina studier rätta tiden för sin värnplikt.

Den unga flicka, som efter slutad skolkurs genast stänges in på banker och kontor med strängt arbete i osunda lokaler och en ytterst knappt tilltagen ledighet, skulle genom värnpliktsåret lära sig känna ett friskt och naturenligt lif och kanske mer än nu reagera mot nämnda inrättningsars exploatering af kvinnokraft. Åtminstone skulle hon under ett år komma ifrån bokföring och kontorsdamm och få en naturenlig och harmonisk utveckling utan jäkt och bekymmer för brödfödan. Samma vore förhållandet med alla dem, som i statsverken och affärerna knoga för en knapp månadslön, som slita ut sig på siffror och maskiner och ofta aldrig få känna sig sorglösa och unga. Och de många, som ända sedan barn-

domen inte vetat om annat än slit och släp och bekymmer för det dagliga brödet, hvilkas ungdom slukas af fabriker och ateljéer, innan den lämnar rum för arbetarhustruns stråfsamma lif, för dem måste värnpliktsåret blifva en välgärning, en tid af andrum och samlande af nya krafter till den väntande kampen för tillvaron. Och sist står den kategori af kvinnor, hvars lif är en kedja af elände och nöd, hvars existens bildar den mörkaste fläcken på samhällsbyggnaden. Vid 18—19 års ålder taga de just sina första steg på det sluttande planet, de känna sin skam och förnedring, de längta att resa sig, men samhället har en gång för alla stängt sina portar. Då skall värnplikten komma som en befrielse, den skall med arbetet lära dem deras kvinnovärde, och vid slutet därpå skola de stå där med möjligheter att börja lifvet på nytt.

Hvad som kanske mest skulle utveckla den unga kvinnan under värnpliktsiden, är att hon genom den träffade samman med sina systrar ur alla samhällsklasser. Mannen kommer genom sitt arbete i beröring med människor ur alla lager, hvaremot kvinnan ofta nog är hänvisad till just den krets hon tillhör, och detta gör henne lätt trängsynt och oförstående. Hur många kvinnor af de bättre lottade gå inte fullkomligt främmande för sina systrar inom arbetarkornas och tjänarinnornas värld, och tvärtom, och detta inte beroende på klasskänsla eller likgiltighet, utan helt enkelt på brist på kontakt mellan deras respektive världar. Ingenting binder samman och enar så som arbetet, det ställer människorna i den sannaste dagern, och många fördomar och förutfattade meningar kan det utplåna. De unga arbetande kvinnor, som lärt sig betrakta de bättre lottade som ytliga, arbetsodugliga varelser, skulle lära sig inse, att äfven hos dem finnes mycken duglighet och kärlek till arbetet, och att innanför det glänsande skalet finns en kärna, fastare än de anat. Och dessa, de bättre lottade, af hvilka många till följd af ekonomiska förhållanden och samhällsställning kanske aldrig lärt sig innebörden af ordet arbete, som left ett sorglöst lif utan tanke på sin tacksamhetsskuld till de arbetandes skara, de skulle genom att känna arbetet i sin tur uppskatta och värdera dessa bättre och på ett helt annat sätt än förr.

Värnpliktsåret skulle ena och stärka kvinnans solidaritet och därigenom göra henne mäktigare att tillvarataga sina intressen i samhället. Den skulle göra henne mognare och därmed värdigare att bruka den rösträtt hon begär; den skulle blifva en sann värnplikt, ty den skulle lära henne att värna allt det, som blifvit henne anförtrödt som kvinna.

Att begära ett snabbt förverkligande af den kvinnliga värnpliktsidén är omöjligt. Den skulle vålla allt för stora omhvälfningar i samhällsmekanismen för att kunna ske med ett slag. Den fordrar utredningar, studier och experiment, och dess realiserande ligger i framtiden, men helt visst ej i utopiernas land. Den tid måste ju komma, när man inser, hur viktig kvinnan är som samhällsbevarande element, hur viktig hennes uppfostran till hennes sanna kvinnovärde, och att utgifterna för kvinnans uppfostran bringa inkomster af oskattbart värde. På kvinnan hvilar hemmet, och hemmet är samhällsgrunden, och vill man trygga samhällsbyggnaden, skall det ske genom kvinnan. Det skall framtiden förstå en gång och gifva kvinnan, hvad hon har rätt att fordra: sin värnplikt och sin rösträtt. Och mot den tiden se vi framåt, vi unga, som älska vårt land, och skulle vilja göra det mesta möjliga af oss själfva för att kunna skänka det en stark och ren och oförvanskad kvinnokraft.

**KÖP KOCKUMS
HYGIENISKA**
Utvändigt blå, invändigt hvita
PANSAR-Emaljerade GRYTOR.
Starka. Prisbilliga.

Cerebos Salt

två eller tre burkar räcka för en medelstor familjs alla måltider under ett helt år.
Generalagent: Gustaf Clase, Göteborg & Stockholm.

Bröderna Lomark på Åbord.

Af Ludvig Nordström.

EN SÖNDAGSFRUKOST i slutet af augusti hände det, att Torsten Lomark inte visste, om han skulle äta pannkaka eller ej. Därför tog han en enkrona ur fickan och snurrade den på duken.

— Om gubben kommer upp, skall jag äta pannkaka. Eljes inte! sade han.

Hans bror Filip, hvilken han gästade denna sommar, torkade sig om munnen och sade med bekymrad min:

— Måste du verkligen singla slant för att veta, om du skall äta pannkaka eller ej?

— Ja, naturligtvis! svarade Torsten. Tror du kanske, att det finns någon fri vilja?

Gubben föll upp.

— Alltså äter jag pannkaka! sade han och serverade sig. För öfrigt tycker jag om att du har pannkaka på söndagsmornarna, det påminner mig vår barndom. Annars är pannkaka inte en rätt för en miljonär.

— Jo, med mycket ägg! svarade Filip, och han var miljonär. Men jag tycker inte om, att din vilja är så synnerligen, så verkligt synnerligen svag, Torsten. Med en sådan vilja kommer du inte långt. Viljan skall vara fast och bestämd hos en fullvuxen man.

— Inte alltid, kära Filip! svarade Torsten. Det kan till och med vara våldsamt malplaceradt att ha en alltför fast vilja. För öfrigt, min kära bror, så tör väl hvarje människa ha fått sitt bestämda kvantum af psykisk energi; hos dig har den på grund af omständigheter, som hvarken du eller jag känner till, tagit form af vilja, hos mig af tanke och fantasi. Du försöker att verka på denna eländiga fenomenvärld, som för öfrigt är rätt lustig, men jag inser, att jag är född att fungera på ett helt annat sätt.

— Hur fungerar du då? frågade Filip.

— Jag söker att lista ut sammanhanget i mitt lif och i ditt lif och i så många andra lif, som jag har inom räckhåll.

— Det kallar jag inte arbete! sade Filip.

— Alla äro inte födda till arbete! svarade Torsten. Jag förstår mycket väl min ställning. Man har varit nog vänlig att samla pengar i de föregående generationerna, du är nog vänlig att förvalta dem på ett alldeles ypperligt sätt. Konklusion: jag kan fritt hänge mig åt att göra ingenting. Alltid en mindre i den jordiska konkurrensen och en till i den himmelska, båda delarna plausibelt så ur filantropisk som religiös synpunkt. Men för resten: låna mig en af dina utmärkta ångbåtar, jag har lust att resa ner till stan och gå omkring och drömma mig tillbaka till min ungdom.

— Ungdom!

— Nå, barndom, om du vill. Tillåter herr disponenten?

— Och du lämnar naturligtvis mig ensam att less på landet en hel tråkig söndag!

— Om du inte föredrar att följa med. Eskadern ligger på rednen, det är solsken och vackert väder. Vi ta en flaska whisky och några flaskor soda. Vi äter middag och dricker ett glas Pol Roger. Jag drifver omkring, du finner förmodligen någon flicka, som du glömt bort, vi äter en liten god supé, och strax före midnatt äro vi hemma igen, du med din vilja och jag med mitt grubbel och min fantasi. Vi sofva våra åtta timmar på utflykten, och nästa morgon stå hästarne sadlade och vänta. Lockar det dig inte?

— Ja, kanske man skulle lufta på sig! sade Filip. Men då far vi inte ner direkt, utan går

först till hafs och rundt fyra och går in den vägen.

— Oändligt gärna! svarade Torsten. Ingenting hellre än ett par munnar hafsluft att späda ut whiskyn och havannan.

Snart lämnade en bogserbåt Åbords trädgårdskaj och stäfvade ut till hafs.

Det var en behaglig dag, solen värmdde, och vattnet glittrade, och öfver den höga kusten gled skuggorna af himlens moln.

Bröderna Lomark sutto i hvar sin korgstol och läste hvar sin franska roman, hade hvar sin goda cigarr och hvar sin kyliga grogg.

Torsten fällde boken och betraktade bergen.

— Det måste medges, sade han, att landskapet är grandios. Och ändå är jag inte fullkomligt nöjd. Det är i alla fall för primitivt. Hvad består det utaf? Hundratals meter höga granitkägglor, och på dessa kägglor en svart och hopplös barrskog. Vidare några små kringkastade nybyggen, dessa mossgrå torpstugor eller blekröda bondgårdar. Och så en hvit kyrka här och hvar som en skjorta på tork, och så fjärdar för öfrigt, till dess att ändtligen hafvet kommer och horisonten med sin oändliga kalkbacke ut i evigheten. Hå! Det gör ingen glad!

— Så äro vi också allvarliga, sade Filip bakom boken. Till på köpet gör man sig ära af att vara så tung, som bure man all graniten inom sig.

— Se här! pekade Torsten åt kusten. Inte ett lif! Inte en rörelse! Inte en glad färg! Inte en människa mil efter mil! Det är ju Sibirien eller Eldlandet eller hvad du vill, och doldt af snö och is tre fjärdedelar af året.

— Du längtar i alla fall hit, när du är borta.

— Ja, och härifrån, när jag är här. Se, nu när det går ett moln för solen! Är inte hela landet klädt i vadmål och brunt skinn! Åh, det är ett hemskt land.

— Det är ett rikt land!

— Så länge skogen finnes!

— Se'n kommer malmen och forsarna.

— Och se'n den eviga isen uppifrån polen. Jag fryser, hvarför tog du inte pälsar med?

— Tig, stackare! sade Filip och störtade sedan i sig en djup klunk af groggen. Minns du farfar? Det var en jätte!

— Ja, en jätte! För jättar, gastar och troll och häxor och trollkarlar passar landet, men inte för människor.

— Förlåt mig! sade Filip. Båten är min. Du får välja andra lokaler och andra åhörare för dina funderingar.

Och så blef det tyst på akterdäcket, medan ångaren ilade fram längs kusten.

Torsten läste ej, han tänkte på de år, som hade gått. Han längtade hitupp, när han var borta. Men inte ofta och inte mycket. Han hade gjort upp sin räkning med hemlängtan, då han låg vid universitetet; och utomlands glömde han — endast ej i sina drömmar — att landet fanns till. Han betraktade det som villkoret för det lif han lefde; och brodern Filip hade en liknande ställning för hans tanke.

Nu, när han kände sig lite retad af Filip's ord, frågade han sig: hvad är han egentligen för människa? Lefver i affärer år ut och år in! Springer sig dödstrött i dessa vilda berg efter en hare eller en tjäder! Läser romaner, af hvilka han förstår föga eller ingenting! Klär sig som en utlänning, tar sina möbler, sina tyger, sina skor, sina drycker, sina cigarrer utomlands! Hvad pratar han då om detta land? Det ger honom möjlighet att lefva som de civiliserade människorna i England och Frankrike, men åt landets egna varor och villkor rynkar han omedvetet på näsan, medan han försvarar dem.

— Nej, min kära Filip, tala inte om farfar, då din mor gett dig galliskt blod i ådrorna. Du anar bara inte, att du prisar kon för mjölkens skull! Och hvad är konsten att ligga här på sommarnöje och sköta jakt och ridt och segling, då du om vintern roar dig på resor! Det är bra luft häruppe, du är stark och kry, när du kommer till Paris, och hur veckorna gå där, det har jag haft nöjet att konstatera i ditt sällskap, min käre bror!

Filip fällde sin bok och frågade leende:

— Hvad tänker du på? Du ser så gripen ut!

— Jag tänker på, att man behöfver knappt någon vilja, då man har femti tusen i räntor!

— Har du det då?

— Du vet väl, hur mycket jag har.

— Jag tjänar visserligen dubbelt, men jag har, för min del, den största användning för all vilja, jag kan åstadkomma!

— Jag tjänar ingenting, och jag behöfver heller ingen vilja.

— Men det var ju din vilja, att vi skulle göra denna utflykt. Inte sant!

— Jag fick en impuls någonstans ifrån. Jag kände: om du gör den utflykten, så kommer något att hända, som du blir nöjd med. Men själfva utflykten i och för sig själf är mig likgiltig, liksom allt hvad som händer och sker i sig själf är mig fullkomligt likgiltigt.

— Hur blir man ett sådant original som du? frågade Filip.

— Man föds, förmodar jag! svarade Torsten med en axelryckning åt den dumma frågan. Eskadern är vacker! tillade han omedelbart. Det är löjligt, när jag nu tänker på att jag en gång varit kadett och fått smörj i krigsskolan för fosterlandets skull. Det är ett bra löjligt yrke att vara militär.

— Det är en vacker uppgift! svarade Filip.

— Sedt från vår synpunkt, som önska ha vårt försvaradt! Åh ja!

— Är du socialist?

— Ja, teoretiskt!

— Brr! sade Filip. Hvad människor kunna vansläktas!

Båten hade lagt till vid kajen, och bröderna stego i land.

— Middag klockan half fem! sade Filip. Jag har ett par saker att sköta! Adjö!

— Adjö, min kära bror! svarade Torsten, tände en ny cigarett och dref bortåt kajen, där stadens alla människor flanerade.

Det är ganska lustigt i alla händelser, tänkte Torsten, med denna stad har jag ingenting alls att skaffa, den intresserar mig inte: först om ett tiotal år kan jag, måhända, börja intressera mig för den. Allt, som jag intresserar mig för på denna plats, det är borta.

Bland människorna kom en lång och smärt ung herre, han var klädd i gråa engelska kläder, hade en kort amerikansk mustasch, fransk hårform, och han såg ut som en, hvilken är lika hemma eller lika borta öfverallt.

När Torsten Lomark fick syn på honom, log han, gick fram och slog honom på axeln, och så logo båda.

— Från Paris? frågade Lukas Åbygge.

— Mais oui! svarade Torsten Lomark och tillade: Från London?

— Yes, sir! svarade Lukas Åbygge, och för sin del tillade han:

— Hvad gör du här?

— Hvad gör du? frågade Torsten Lomark.

— Ingenting! svarade Lukas Åbygge. Ja, det vill säga, jag ligger i min fäderneärfda våning och äter gamla Applas enkla husmanskost och spar på min faders räntor, så att jag kan resa ut och förstöra så mycket mer på nyåret.

— Ha-ha! Jag ligger hos bror Filip hemma

Hvarje husmoder Barngarderoben Hvarje sömmerska
bör
prenumerera på **Pris för helt år 3 kr.: halft år 1.60. Lösnummer 30 öre.** **likaså. 12 häften årligen.**

PÄRMAR
till IDUN 1909 och föregående år
tillhandahållas till följande priser: Iduns pärmars, röda med guldtryck kr. 1:50 Iduns romanbibliotek, röda eller gröna 50 öre. Iduns Hjälpreda, röda eller gröna 50 öre. Kunna erhållas i närmaste bokhandel eller direkt från Iduns expedition, om rekvisition och likvid i postanvisning insändes.

på Åbord, sade Torsten Lomark, äter och soffer och rider, seglar, jagar och läser och spar på slantarna, precis som du!

— Sveriges framtid! sade Lukas Åbygge på sitt lakoniska sätt.

— Var du inte tidningsman häromåret? frågade Torsten.

— Naturligtvis! svarade Lukas Åbygge. Jag behöfde få en öfverblick af vårt förträffliga samhälle, murflade alltså i två år och sen jag sett, hvad jag behöfde, drog jag mig tillbaka.

— Och så var du förlofvad?

— Med Anna Hökert, ja! Nå, det hörde till! Hon —

— Ja, hon lär ju vara förlofvad om igen. Jag var hennes offer i öfre sjunde. Jag minns en historia om henne och Jakob Unæus. En gång retade hon honom. Det är ganska egenomligt, sade han då, Anna har ett födelse-märke — han kom aldrig längre, ty hon kastade en sked i ansiktet på honom.

— Du förväxlar två historier! sade Lukas Åbygge. Det var Maria, som kastade skeden.

— Har hon också ett födelsemärke vid knät?

— Det förmodar jag! sade Lukas Åbygge.

— Låt oss promenera! sade Torsten Lomark.

— Om du inte föredrar att gå hem till mig och dricka något.

— Är du alkoholist?

— Till en del. Det tillhör ju vår ställning.

— Som degenererad, menar du?

— Ja!

— Jo jo! sade Torsten Lomark. Landskapet börjar få en smula kultur!

— Se där kommer gamle Otto Envaldius! sade Lukas Åbygge. Vi höllo samman, på den tiden "Ufkollegiet" existerade. Det var vår Sturm und Drang. Jag tror Otto läser filosofi.

— Nej! Hvad ser jag! utropade Otto Envaldius. Hvilken illuster syn! Ha herrarna möjligen en ländstikka?

— Här, gamle Otto, sade Lukas Åbygge. Tänd på min cigarr.

— Och du lever alltjämt kvar i den här gamla staden, Otto? frågade Torsten Lomark, lite nyfiken och lite degouterad.

— Lever kvar! Ja naturligtvis! Jag är inte miljonär som herrarna!

— Och läser dina auktorer? sade Lukas Åbygge.

— Ja ja, män! Och räknar knappar! Till mitt tarfliga uppehälle.

— Längtar du aldrig härifrån? frågade Torsten Lomark, och han såg på Otto Envaldius, som om denne luktat illa.

— Längtar härifrån? Inte alls! Hvad skulle jag längta efter?

— Att resa!

— Att resa! Kant lämnade aldrig Königsberg. Likafullt bildar han epok i tänkandets historia.

Torsten Lomark betraktade den lille underlige mannen med de oformligt stora blå ögonen, i hvilka han ej kunde upptäcka den fackla, som skulle lysa in någon ny epok i tänkandets historia; och han ryste.

Sedan Otto Envaldius aflägsnat sig och åter fallit in i sin enslighets världsfrånvarande lunk, vände sig Torsten Lomark till Lukas Åbygge.

— Rent ut sagdt, Lukas, sade han småleende. Ja, vi äro ju verserade karlar båda! Alltså, här har du min hand. Vi stöta nog på hvarann ute i lifvet. När vi ha varit med lite mer och börja på att bli färdiga med ett och annat. Farväl med dig, kära vän!

— Farväl så länge, kära Torsten! sade Lukas Åbygge. Jag märker, att vi alltjämt förstå hvarann, och det gläder mig. Till närmast alltså!

Därmed skildes de båda vännerna och fortsatte åt hvar sitt håll.

Torsten Lomark observerade under sin promenad, att stadens kvinnor fullkomligt ändrat

sätt att klä sig, och särskildt de yngre buru sådana toaletter, att deras kropp framhäfdes och deras mer eller mindre aktningvärda skönhet betonades. Det föreföll honom, som om det börjat växa fram människor häruppe i vinterlandet, men när han såg på ansiktena, på rörelserna och hörde rösterna, fattade han hastigt, att under det mänskliga höljet dolde sig finnbyggares och nomaders tankar och drömmar.

Hvilken underlig företeelse är inte Lukas Åbygge bland alla dessa! tänkte han. Hvilka underliga figurer måtte inte Filip och jag också vara! Beror det på att fru Åbygge var irländska och att vår mor var fransyska? Ja, hvad skulle det egentligen annars bero på! —

Det ringde i kyrkklockorna, när bröderna Lomark satte sig till bords, det ringde till aftonsång. Hela rymden tycktes gunga af klockklang, men den lilla musikträdgården låg solig och ljus, och trädskronorna rördes ej; hvita moln gled.

— Träffade du någon flicka? frågade Torsten.

— Hur var det? svarade Filip lite tankspridd, men smålog. Träffade jag någon. Jag kommer inte riktigt ihåg.

— Alltid samma gentleman! sade Torsten och lyfte champagneglas. Ännu har du aldrig förråd någon kvinna för mig Filip. Jag beundrar dig. Skål!

— Det är en gentlemans första plikt visavi kvinnor, att aldrig minnas någonting. Kom ihåg det, Torsten. All kärlek skall skrivas i vatten! Skål!

— Våra synpunkter divergera betydligt, misstänker jag, sade Torsten.

— Jag misstänker, att kvinnorna gilla min mer än din!

— Det torde komma an på hvilka kvinnor det är. Vi ha naturligtvis olika kvalitéer. Och du ser förmodligen det hela väl superficialt! Nå, det är min tro, du är ju en kylig affärsman! Filip skrattade, och bröderna tillbragte ett par angenäma timmar under samspråk om kvinnor. Till slut utropade Filip:

— Vi äro i alla fall moderna kulturmänniskor. Vi dricka champagne och röka utsökt havanna! Vi äro tip-top från hufvud till fot. Vi föra en konversation som på den bästa restaurant i Paris. Skål för kulturen!

Torsten skålade och smålog, och Filip reste sig, lång, ståtlig med sitt friska ansikte, sitt glittrande skägg och sina svarta ögon.

— Adjö, min bror! sade han skrattande. Dagens affärer äro ännu inte avslutade. Vi råkas här i kväll.

Och därmed gick han.

Torsten gick åter ut och flanerade, och nu var det skumt under den blåroda kvällshimlen, ja, några stickande stjärnor sågos allaredan i skumrasket. Med mörkret kommo fantasierna.

Men hvar är mitt gamla Öbacka? tänkte Torsten. Detta är något helt annat. Det är en stad hvilken som helst, som jag tillfälligtvis tillbringar några timmar i. Har det gått därhän med mig, att jag inte längre är riktigt hemma någonstans. Jag flackar och reser, och alla platser äro i grund och botten lika främmande, slutna och tillfälliga. Inga band! Inga band! Bara drifva vidare, hvar det nu bär! Nå, det går, så länge det skall gå.

Så flanerade han, såg redde glimma af eskaderns lanternor och plötsligt svepas in i ljus af en strålkastare; och steg malde oupphörligt omkring honom, klädningar frasade och väfdes om hvarann, och tiden förflöt, medan öfver taken hans barndoms stjärnor samlats och lystes lika stora och granna.

När han återkom till restauranten, var den lilla musikträdgården öfverfylld, uniformer glän-

ste, och kvinnornas hattar rördes oroligt i det lysande mörkret, musiken strålade ut från musikpaviljongen, och bakom träd och buskar brunno bengaliska eldar.

Men inne på verandan, vid ett fönster, hade bröderna Lomark sitt bord reserveradt. Människorna sågo nyfiket på Torsten, när han långsamt banade sig väg fram till bordet.

Han visste, att han var en distingverad ung herre, och han hade ett slutet, blekt oberördt ansikte samt var redan något gråsprängd vid tinningarne. Det gjorde sig bra.

När han såg Filip komma, slog hans hjärta lite hastigare i bröstet. Det var dock en ovanligt ståtlig man, det fanns ingenting att lägga till och ingenting att ta bort; allt var avvägdt, väl formadt, väl användt, väl tillvarataget, och Filip hade verkligen gjort ett litet konstverk af sitt yttre.

— God dag igen! Mycket folk! sade han, och i det han böjde sig och satte handen för munnen tillade han skrattande: Idel plebs!

— Du verkade också gammal aristokrat! svarade Torsten, tog broderns hand och tryckte den. Jag tycker om dig för det, Filip! sade han.

— Jag tänker, att vi uppbära namnet med heder! Åtminstone våra kläder och vårt yttre i öfrigt! svarade Torsten, och då brusto bröderna i gapskratt.

Senare stötte Filip i broderns sida.

— Titta! sade han. Hon är grann, hon är som en spanjorska!

— Åh! utropade Torsten. Anna Hökert! Är hon i stan? Då är det fästmannen hon har med sig. Karl ser hyggelig och treflig ut. Hvad kan han vara? Det är visst någon kasör eller kamrer eller någon annan sorts liten underhuggare.

Torsten betraktade kvinnan, som fyllt så många af hans tidiga fantasier.

— Ja! sade han. Nu skall hon få barn och skriva tvätt-notor och vansköta sitt hår och gråla på pigor, och om fem år känner man inte igen henne längre, ifall man möter henne på gatan. Nej, gamle gosse! Ensamt skall man vara, och plockar man blommor, bevarar man dem, så länge de äro friska och doftande. Sen till nästa lilla blomma! Skål! Skål för allt som förgås! Nu förstår jag, hvarför jag måste fara till stan i dag! För att se Anna Hökert och därigenom förstå, hur långt jag kommit från min ungdom. Skål för allt, som förgås! Skål!

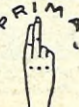
Men han hade blifvit allvarsam, ty han hade känt något förgånget bryta upp, och han såg sig själf irra om nätterna som en ganska olycklig och söndersliten yngling.

Och bröderna voro båda två rätt tystlåtna, när de vid elfvatiden lämnade restauranten och gingo genom den mörka stan ner till båten.

När båten gungade ute i dyningarna och natten omhöljde dem, sade Torsten:

— Det är en besynnerlig känsla, som fyller mig just nu. Jag tycker, att jag är kvinna. Jag glider i detta mörker och jag är sliten från allting. Jag skulle vilja, att en karl toge mig i famn, och om jag också nyss svurit en annan trohet, så skulle jag redan ha glömt det. Trohet! Ha! ha! Hvad är trohet mellan man och kvinna? En komposit af tillfälliga yttre och inre omständigheter. Öka trycket på ena hållet, minska på det andra, och troheten finns inte mer. Den är ett tillstånd som hufvudvärk eller hvad du vill. Inte sant, Filip? Filip sof.

— Du har de klokas arfvedel, min kära bror! mumlade Torsten, fyllde mer whisky i sin grogg och började hvissla sentimentala melodier, medan båten dunkade vidare i den beckmörka höstnatten.

 Innan 7 kr. betalas för ett snörlif, bör ifrån Franska snörlifssömmeriet i Stockholm, 1 Norrmalmstorg, 1 tr., dess illustrerade priskurant rekvireras.

alla sorter.

Salamander Enhetspris 15,—

Dam- & Herr-Skodon Lyxutföring 18,—

Der sköna Skolar

SVERIGE
SVERIGE
SVERIGE
FOSTERLAND.
VÄR LÄNGTANS BYGD
VÄRT HEM PÅ JORDEN!
NO SPELA SKALLORNA
DÄR HÄRAR LUSTS AF BRAND.
OCH DÄDDBIEFF SAGA
MEN NED HAND VID HAND
SVÄR ÄN DIT FOLK SOM FÖRR
DE GAMLA IRCHETSORDEN

FÄLL JULESNÖ
OCH SUSÄ DJUPA MO!
BRINN ÖSTERSTÄRNA
CENOM JUNIKVALLEN!
SVERIGE, MODER!
BUF VÄR STRID VÄR RO
DU LAND DÄR VÄRA BARN
EN GANG FÅ BO
OCH VÄRA FÄDER SOFVA
UNDER KYRKHÄLLEN.

STOCKHOLMAREN, som håller af sin stad, och hvilken stockholmare gör inte det, står dagligen aktgifvande inför de växande huscomplexen, de framträngande nya gatorna, trädsköflingen och nyplanteringarna, vandalismen å ena sidan, pietetskänslan och försköningsifvern å den andra, och denna en storstads utvecklingsgång ger honom naturligtvis en rik källa såväl till förargelse som belåtenhet.

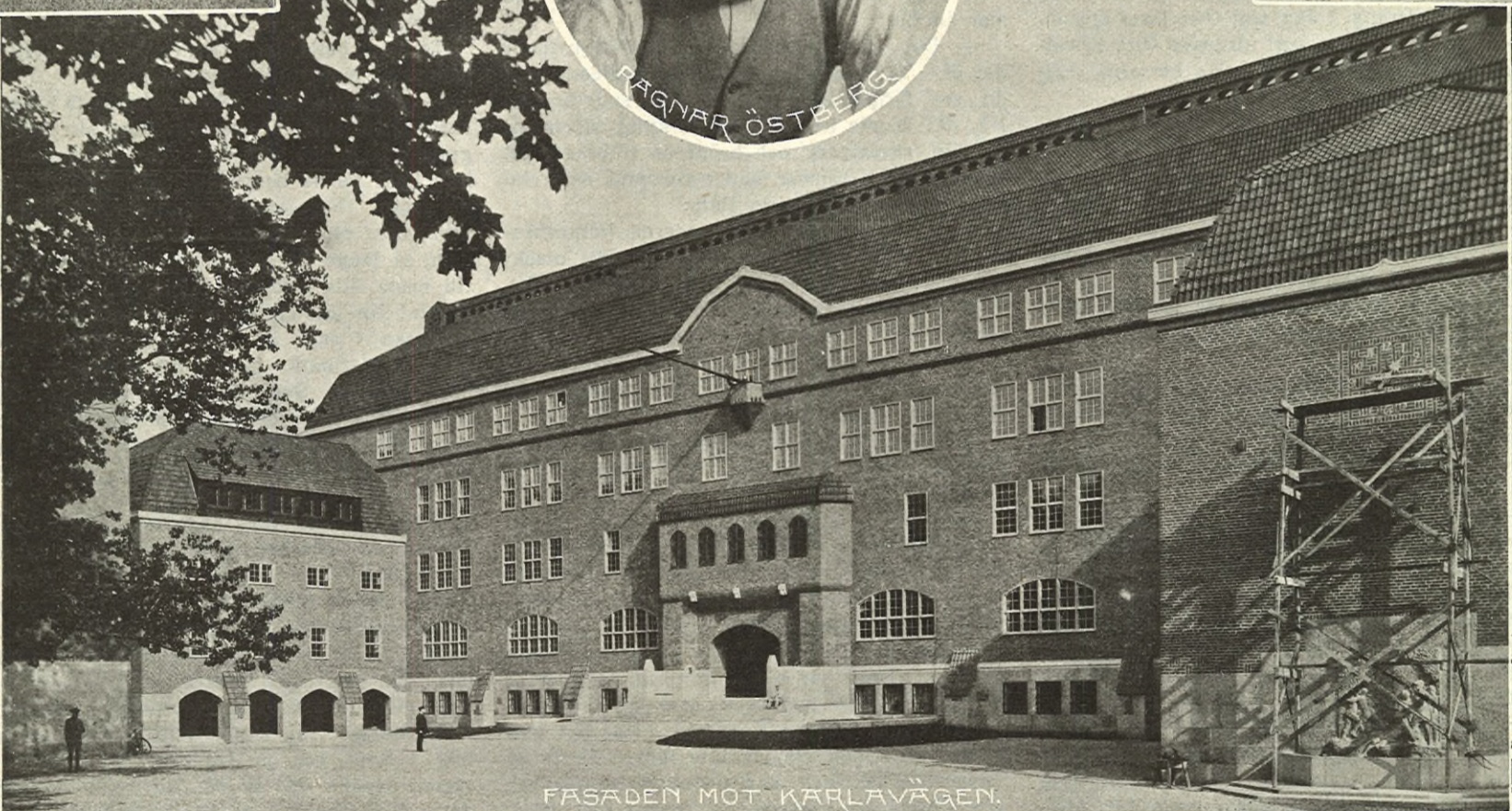
Men efter hand lär han sig också inse, att hvad som i förstone kan verka bisarrt eller stöta god smak för hufvudet, ofta gör ett aldeles motsatt intryck, då arkitekten fått tala till punkt och slutstreck under hans epos i sten oåterkalleligt dragits.

Den kritik, som

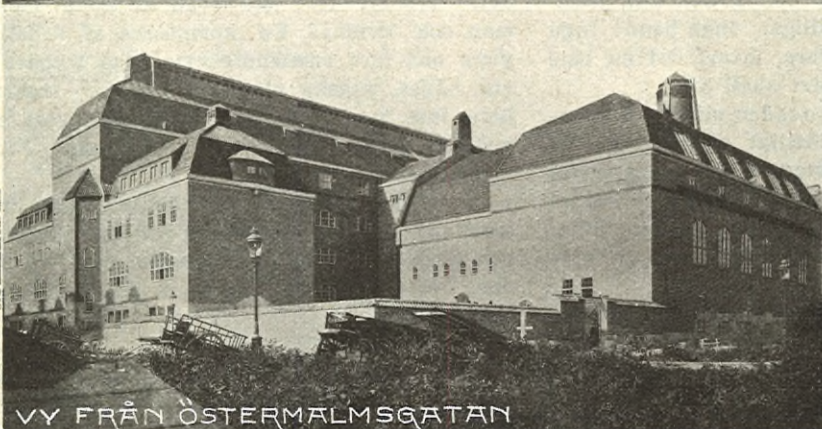
från några håll i form af sarkasmer och beklaganden under de senaste åren framkommit mot Ragnar Östbergs stora skapelse, den nya läroverksbyggnaden vid Karlavägen, kunde vara värd sitt eget kapitel för att påvisa, hur flinkt det dömes i fåvitsko och hur nödvändigt det är att byggkonstnären såväl som hvarje annan skapande vilja får fullfölja sitt verk, innan granskningen tränger sig in för att utföra betygssättningen.

Emellertid, sådan Östermalms högre realläroverks nybyggnad nu ter sig, gör den ett lika manligt som harmoniskt

intryck. Det väldiga huset, som består af en långsträckt hufvudbyggnad af fyra våningars höjd, hvarifrån utgår bakåt en T-formig flygel i tre våningar samt

FASADEN MOT KARLAVÄGEN.

VY FRÅN ÖSTERMALMSGATAN

MUREN KRING SKOLGÅRDEN.

från husets ändpartier två mindre flyglar, är uppfördt af granit och mattröd Helsingborgs-tegel, hvilka båda stenarter framkalla en mjuk och lugn färgverkan, som ytterligare stärkes af de rutiga fönstrens hvita infattning och det kraftigt hvälfda takets glaserade röda tegel.

Fasaden ger intryck af ro och sluten kraft genom sin ofantliga släta yta, hvars enda utsmyckning består af ett ofvan portalen utspringande bredt burspråk med tegeltak, inom hvilket befinner sig kollegierummet. På ömse

sig genom en innehållets mäktighet, som förträffligt balanserar den tekniska bravuren och monumentaliteten i figurskildringen. Till den konstnärliga utsmyckningen i läroverkspalatsets inre hör jämväl Georg Paulis alseccomålning i musiksalen, där visan "Maj är välkommen", som inledes med strofen: "Vi bära Maj

till eder by och prisa den med sång i sky", har fått en förtjusande transponering i färger. Detta arbete är dock ännu ej fullbordadt, men torde bli det efter jul- eller påsk-

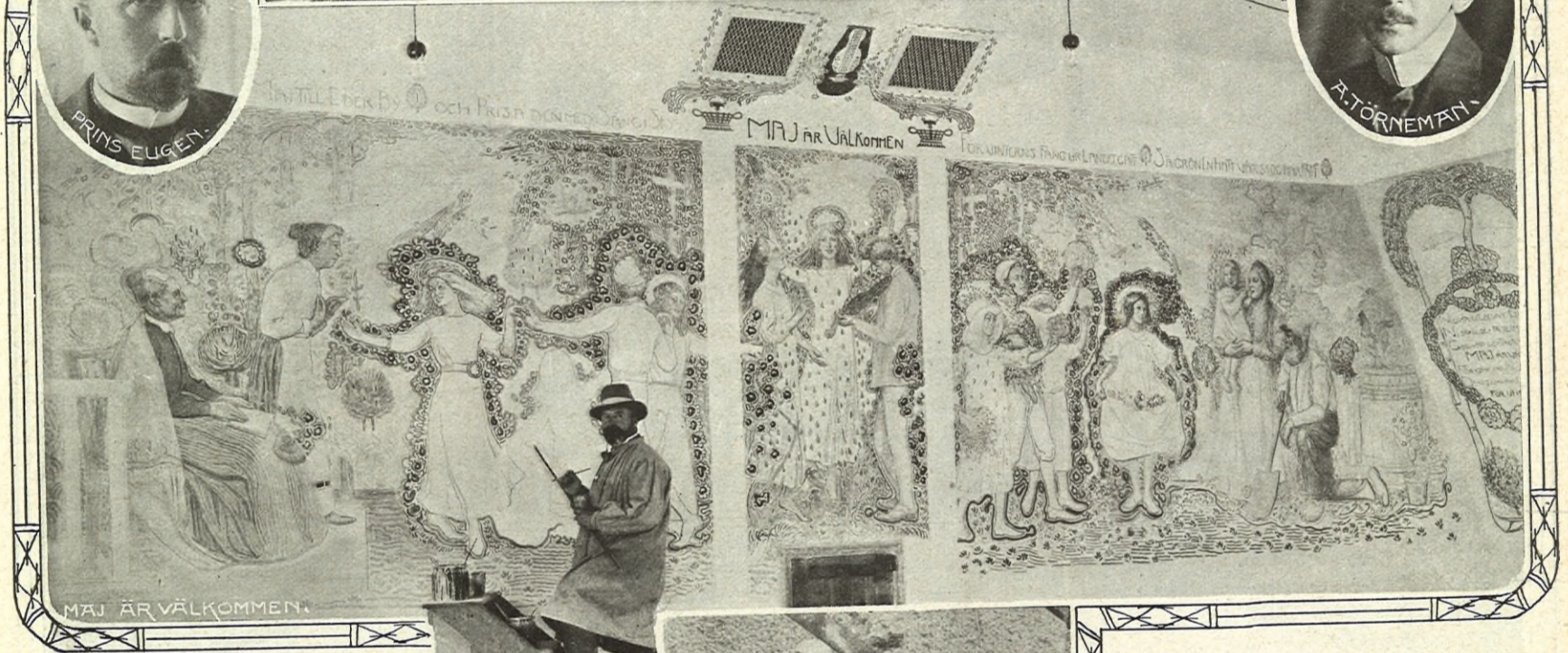
TORS STRID MED JÄTTARNE

PRINS EUGEN

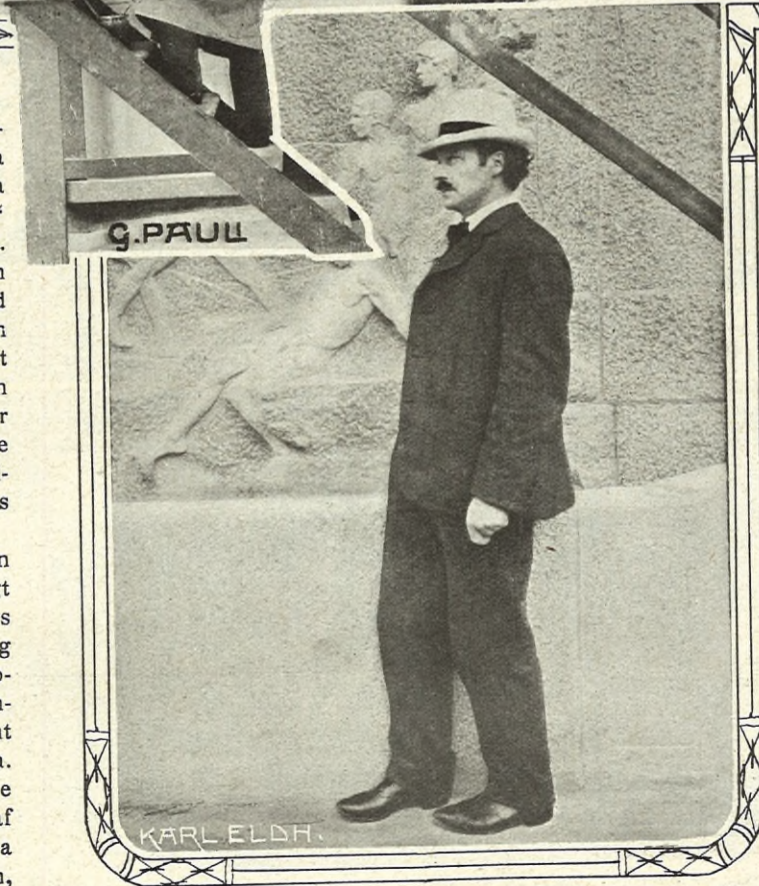
A. TÖRNEMAN

MAJ ÄR VÄLKOMMEN

sidor om trappan resa sig två bauta-stenar, den ena med Sveriges karta och den andra med Heidenstams stolta och stämmingsinriktade dikt "Sverige" ur "Ett folk" utmejslade i graniten. Dessa båda stentaflor hälsa ungdomen med svenskhetens budord, och hvad som sålunda ropar emot de unga från den gråa stenen, fullföljes med ett ljusst och friskt klingande färgackord från prins Eugens målning "Solen strålar öfver staden", som möter dem, då de träd in under hvalfven i nedre vestibulen, och minner dem om deras stads skönhet i högsommartid.

Lärdomens kamp mot okunnigheten symboliseras kraftigt och konstnärligt storslaget i A. Törnemanns fresk "Tors strid med jättarne", hvilken målning täcker väggfältet i öfversta stora trappuppgången. Redan själfva platsen under det brutna taket är af en sällsynt lämplighet för en målning som denna. För det första är ytan kolossal, vidare har den blifvit ypperligt infattad af takbjälkarna ofvantill och den röda tegelmuren inunder. Kompositionen, hållen i en djup mustig färg, utmärker

G. PAUL

KARLELDH

ferierna. Det yttre af flyglarnas kort-sidor prydes af i granitmuren infattade vackra reliefer af Carl Eldh, framställande dels pojkar, som kappspringa, dels pojkar som bada. Konstnärens smidiga gestaltsförmåga har särskildt i den sistnämnda reliefen danat ett verk fullt af friluftslivets charme och med träffande uttryck för det käcka och sorglösa i gosselynet.

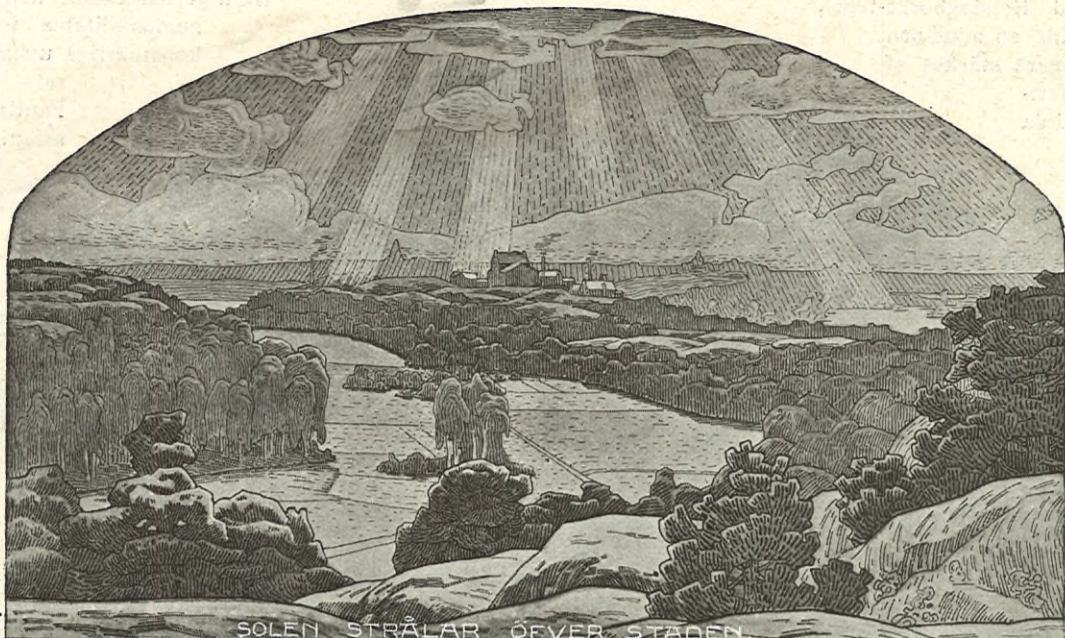
Komma vi så till själfva lokaliteterna — lärosalarne, aulan, kollegierummet m. m. — ha de alla ett gemensamt: den dekorativa enkelheten och den allvarsljusa karaktär, som är strängt genomförd från tak till grund och som ger byggnaden dess originella typ.

Man erhåller alls icke, som många påstått, ett dystert intryck af de långa hvälfda korridorerna, som erinra om ett Vasaslott. De hvita hvalfven och väggarna, hvilka till sin halfva höjd brytas af själfva teglets behagligt röda ton, ge tvärtom en förträfflig resonans åt det inströmmande ljuset.

Och äfven klassrummen få tillräck-

ligt med dager, äfven om möbleringen, som är väl mörk, skulle förta något af densamma.

Aulan eller samlings-salen har fått en strängt allvarlig hållning, som kanske kommer att väcka en stilla protest hos åtskilliga af alumnerna; men man förstår godt arkitektens afsikt att just i detta rum, där läroverkets märkesdagar skola begås, framkalla en högtidlig stämning, som ej får förryckas af något profant och godtköpsvackert i arkitekturen.

SOLEN STRÄLAR ÖFVER STADEN

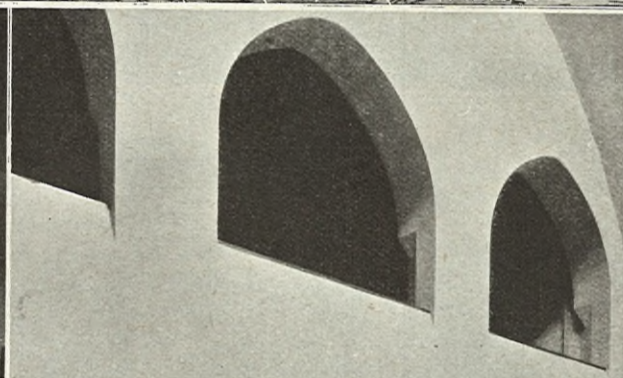
det stora palatset tog sin början 1906 och sedan har arbetet pågått med vissa afbrott, betingade af strejker och konflikter, utan hvilkas störande ingripande ingenting af vikt numera får uträttas här i landet.

Totalkostnaden för läroverket betingar den ståtliga summan af 1,387,000 kronor.

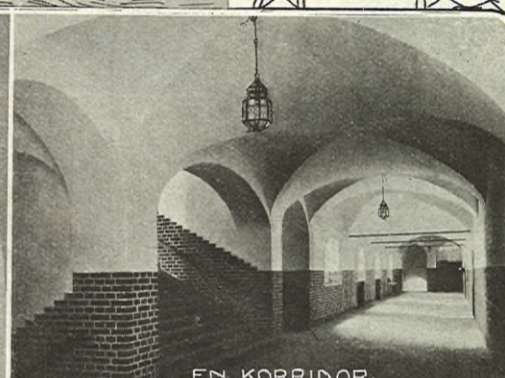
Nu pågår inflyttningen, medan samtidigt den sista afputsningen företages, och någon dag i september skall detta studiernas hem högtidligen invigas för sitt ändamål.

AULAN.

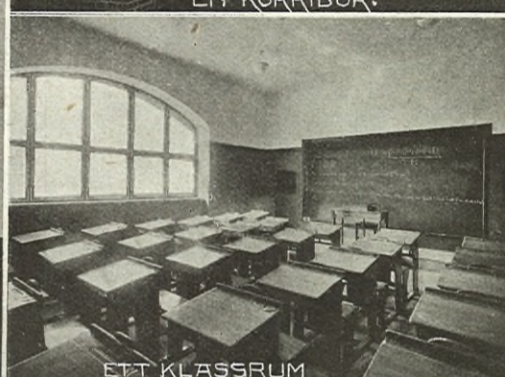
AULAN.

EN KORRIDOR.

KOLLEGIERUMMET.

ETT KLASSRUM

REKTORSRUMMET.

KAPPSPRINGANDE POJKAR

GYMNASTIKSALEN

Kring skolgården, hvilken lyckligtvis fått behålla sin ojämna terräng och de vackra, oregelbundet stående träden, löper en låg tegelmur, hvilande på gråstensgrund — en inhägnad, som står vackert i stil med byggnadens arkitektur och samtidigt gör ett väl ett behöfligt afbrott i Karlavägens tröttsamma rad af husfasader.

Grundläggningen af

GOSAR VID BÄLSTÄLLET.

Mätte inom läroverket, själf ett alster af en personlig och slentrianfri konstnärsvilja, kommande generationers ungdom under arbetsglädje och arbetsallvar bli delaktig af en undervisning, som, frigjord från slentrian och skolastisk tyngd, ger de unga andarna vingar i stället för bojer!

E. H—N.

En hälsning till Svenska kvinnan från Amerika.

FRÅN DEN SVENSKA LÄKAREN i Boston, Massachusetts, doktor Richard Hogner — helt visst ännu i godt minne för de kraftiga handtag han gaf oss i den framgångsrika insamling för de nödlidande, som *Idun* senaste höst och vinter föranstaltade inom sin läsekrets — ha vi haft nöjet mottaga en skrifvelse för dagen. Biskop von Schéele har, som bekant, på uppdrag af svenska regeringen, nyligen rest till Förenta staterna för att närvara vid Svenska Augustana Synodens 50-årsfest. Efter densamma har han besökt en hel del svenska församlingar och hållit högtidstal vid de därvid anordnade kyrkofesterna. Den 11 augusti var han i Boston, och vid en bankett, som då gafs för honom och hans medföljande maka, väckte särskildt det tal af doktor Hogner, som vi här nedan meddela, den största uppmärksamhet. "Ämnet är också så oerhördt viktigt för den svenska karaktärens bestånd samt för Sveriges framtid," skrifver dr H. "att det kan icke för mycket framhållas. Det ligger så djupt att få — äfven kanske läkare — ännu till fullo insett dess stora betydelse. Det måste framhållas, och det är såsom läkare och svensk jag tagit mig för att öfvervinna min naturliga blyghet." Vi öppna gärna våra spalter för dr Hogners "hälsning" och införa här efter manuskrifvet hans tal vid banketten i Boston för biskop och biskopinnan von Schéele den 11 aug. 1910.

LANDSMÄN och landsmaninnor!
Vid tal för kvinnan brukas i allmänhet de mest superlativa former, med bilder af stjärnor, sol, helgon, änglar m. m., och smickret smattrar, likt blänkande raketer. Det ligger dock sanning i detta öfverflödande lof, eljes skulle det icke upprepas och väl mottagas, ständigt och ständigt, sekler efter sekler.

Stunden är allvarlig. Låt oss tala allvarets språk!

Det är allvar, som gör, att Sveriges hemfolk sänder en af sina bästa män till stamföranterna här. Det är allvar, som gör, att dessa med vidöppna armar mottaga brodern och hans vif. Allvaret är: *svenskhetens bevarande*, hemma, här och öfverallt, där svenskfödda finnas.

"Jag hatar hvita asar och asurs söner, som böja knä för gudar, dem jag föraktar," så lyder med makt jättens kraftiga bas. — "Jag hatar," upprepar hvarje ärlig svensk, "hvita asar," i form af förvrängd civilisation, "och asurs söner", förtvinande raser, "som böja knä för gudar, dem jag föraktar," och dessa äro: krass egoism, pliktfrågäthet, fosterlandsglömska, hemförintelse. Jag hatar, att det finnes folk, som hindrar den heliga föräldrakärlekens himmelska låga att tändas eller flamma å husliga härdens altare.

Tiden är allvarlig. Många dess lärur ruinerande individ, familj och samhälle.

Sveriges räddning är nu — som förr — Sveriges kvinnor, med mannamod och kvinno-dygd i samma bröst. Den svenska kvinnan finnes å hvarje historiens blad, sällan vid namn, men med hvarje bragd af son, fostrad vid hennes barm.

I Nordens gudasaga möta oss Freja och valkyriorna. Finnes det något ljufvigare namn än Freja? Det talar om kvinnlighet, dygd, behag, godhet, ömhet, uppoffring, hem- och barnakärlek. Freja, hemmets gudinna, Valhallas goda genius, var hon icke moder till Balder, gudarnes skönaste, ädlaste, visaste, i fredliga världes mest frejdade son? — Och valkyriorna sedan, som med dragna svärd och sköld kring arm, på frustande hästar rusa till strid mot låghet och ondska. *Freja* och *Valkyria*, hvar för sig och båda tillsammans, äro den svenska kvinnans typ.

Hör blott några få kvinnonamn ur Sveriges häfder: Kraka, Brigitta, Blända, Kristina Gyllenstjärna, mor Sigsbro, Karin Månsdotter, Ebba Brahe, — för att icke tala om Ebba Munck och alla dessa nutida, kända kvinnor, som kämpa för Sveriges väl; dock ännu mer den stora skaran af okända fattiga mödrar i stad, å land, vid sjöstrand, i skog, å berg, å slätt, hvilka af moderskärlek och plikt känsla själfva amma sina barn. Icke skulle vi hafva Lodbrok, Sturar, Engelbrekt, Gustaf Vasa, Nionde Karl, Oxenstjärna, Dahlberg, Svedenborg, Linné, Ling, Hazelius, Sven Hedin, m. fl., m. fl. och ett släkte, med ännu mycket gry i sig, om icke deras svenska mödrar närt dem ur alkoholfritt blod, med sin egen mjölk. Tro icke att människobarn kunna uppfödas likt kalvvar! Tro icke, att människans underbara organism, med högsta

utvecklade nervsystem och finaste väfnader, kan nå sin fullkomnad, om den från början, delvis svälter ihjäl! Vet, att hvarje varelses modersmjölk är särskildt afpassad för dess ras och växlar som dagarna gå och ungen växer! Vet, att ingen mjölk är så ren, så lagom och jämnt varm som den ammande modrens! Vet, att det finns i människomjölken ett särskildt ämne, nödvändigt för nervsystemets fullkomligaste utveckling, hvilket ännu icke påträffats i något djurs mjölk! Vet, att det utgår från kroppen lifgivande strålar (man har t. o. m. kunnat taga fotografbilder med dem), som äro nödvändiga för barnets bästa hälsa och fart till att växa! Men tänk föröfrigt på den nära förbindelsen mellan dibarn och moder! Tänk på den genkärlek, det samlif, den ömsesidiga fröjd, som uppstår mellan bröstbarn och amma! Se den lillas lyckostrålände ögon blicka upp till sin moder och dennas öfverjordiska leende, då hon skådar och känner vid svällande barm sitt eget lilla "jag". Hur kan en moder förgäta sitt barn och icke amma det själf? Jo, därför att hon fallit för nyare tiders fördärflika lärur eller för rikedomens förhatliga bekvämlighet. O, svenska moder! Amma, amma, amma själf ditt barn, om ditt eget, ditt barns, ditt fosterlands väl är dig kärt! Allenast i din mjölk finnes fullständig näring för hvad som är svensken betecknande; allenast i din barm finnes Freja och Valkyria förenade till ett; allenast i dina hjärteblad finnes näring för det svenska fröet att utvecklas till äkta stamträd, mäktigt att bära de ädla, friska frukter, som äro svenskheten egna.

"Lax, lax, lerbak,
aldrig kommer du på bispens fat.
Mitt vadmalsegel och min båt
skilja mig och bispens åt."

Det var den tiden, då Sveriges biskopar voro världsliga tyranner, med befästa borgar och utländska legoknektar, som njöto af svenskt blod. Det var den tiden, då Tynnelsö-fiskaren, biskop Brasks undersäte, lät sitt hat yttra sig så, då han med nyfångad lax for till konungens fogde i stället för till bispens, riskerande sitt lif, om denne fått honom fast.

Att ett frihetsälskande, kraftigt, oförskräckt folk icke gjorde uppror mot sådana andligt-världsliga, öfvermodiga herrar, visar blott, att det var en *god makt*, som stod emellan och hindrade utbrottet, lindrade oförrätterna, helade såren. Denna goda makt var biskopinnan, kvinnan, den milda, älskliga, försonande. Än i dag är biskopinnans, likt prästfruns — i allmänhet — inflytande stort i församlingen, ofta större än mannens. Jag beder eder därför, fru biskopinna, att till Sveriges kvinnor framföra en hälsning, — liksom ni framfört deras till oss — och att använda edert stora inflytande till att förmå dem, rika och fattiga, höga och låga, att följa sina mödrars och för-mödrars sed att själfva amma sina barn; ty därpå — tro mig — hänger mycket Sveriges framtida öde. O, bed dem — bed dem att aldrig böja knä för gudar, dem svenskhetens jätte föraktar!

Sommarkurser i London.

SJU SOMRAR å rad har University of London anordnat sommarkurser för utlänningar, och hvarje sommar ha de varit mera lyckade än under den föregående, enligt deras utsago, som haft tillfälle att följa deras utveckling år efter år. Och säkert är att de, som de nu te sig, äro beundransvärdt väl ordnade.

Redan nu var Sverige näst Tyskland det land, hvarifrån största antalet kursdeltagare kom, men kanske kan en konturteckning af kursen hos ännu några väcka tanken på att begagna sig af den ett annat år, som annars inte ha klart för sig hvad de skola företa sig under en sommarvistelse i England.

Antalet deltagare var i år liksom de närmast föregående åren begränsadt till 256, och 16 olika nationaliteter voro representerade. I motsats mot Oxfordkursen, som mottar äfven nybörjare, fordras här för inträde förmåga att uttrycka sig på engelska, och någon kunskap i fonetik.

Kursen tog sin början på morgonen 12 aug. med ett hälsningstal af rektorn vid University of London, hvar efter kursens föreståndare, fonetikern professor Rippmann höll sin första föreläsning öfver "The sounds of spoken english". Därpå undersöktes hvarje enskild deltagares uttal, och de viktigaste felen påpekades i och för bot och bättring.

På kvällen samma dag var en musikall aftenunderhållning anordnad i universitetets marmorhall, hvarvid kursens föreståndare hälsade alla dessa främlingar från skilda länder välkomna.

Efter denna dag vidtogo den ordinarie dagordningen. Tjugu minuter öfver nio hvarje morgon började den första föreläsningen. Half tio gjorde alltid föreläsaren enligt instruktion en paus för att låta alla senkomna, som blygsamt stannat vid dörren, inta sina platser, och det var alltid en lång procession, som då kom tågande med skamset sänkta blickar inför de mera passliga kamraternas dygdigt hänande leenden.

Bland föreläsningarna voro en del helt enkelt utmärkta. Detta gäller främst om professorerna Walkers och Hudsons. Professor Walker höll en serie föreläsningar öfver "Historic London", hvari han med djupt intresse och verklig omedelbar humor liffullt skildrade staden Londons utveckling genom olika skeden allt från dess grundläggning och till sommarkurserna 1910. Åtskilliga gånger besökte också grupper af kursdeltagare under hans sakkunniga ledning byggnader, som ännu kvarstå såsom minnesmärken från längesedan flydda tider. Professor Hudsons föreläsningar behandlade Walter Scott och George Eliot, och voro starkt personligt präglade och sällsynt medryckande. Vidare voro där föreläsningar i fonetik, litteratur- och konst-historia, och om aktuella uppfostringsproblem, och den brittiska konstitutionen, bedömd af utländsk kritik.

En kvart öfver tio vidtogo praktiska öfningar i fonetisk transkription, ledda af professor Rippmann, som aldrig fann någon svårighet att under en halftimme uppehålla det allmänna intresset för denna så ofta djupt missförstådda vetenskapsgren.

Tiden elfva till ett var anslagen åt läs- och konversationsöfningar. Vid dessa voro deltagarna indelade i klasser på åtta personer, hvarvid särskild vikt lades vid att nationerna blandades om hvarandra. Den enda aning till internationell politik, som förekom, var i själfva verket detta, att svenskar afsiktligt placerades tillsammans med norrman, finner med ryssar, tyskar med fransmän o. s. v. Läs- och konversationsklasserna voro fullkomligt skilda, så att ingen hade samma kamrater i båda. Läsöfningarna leddes af fonetiskt skolade lärare, och konversationsöfningarna af damer, som verkligen utvecklade en ganska stor skicklighet i att få till stånd en liflig konversation. De ämnen, som behandlades, voro t. ex. samskolefrågan, kvinnans rösträtt, den engelska söndagen, etiketten, pressens betydelse. Hvarje särskild läs- eller konversationsklass varade en halftimme.

Vid ett-tiden hade sålunda kursens samtliga deltagare bibragts föreställningen att de verkligen arbetat och gjort sig förtjänta af förströelse. Det öfvervägande flertalet begagnade sin fritid till att se på staden, hvilket man kan göra ganska grundligt på fyra veckor. Bådeker påstår t. o. m. att man kan göra det på tre, men han tar naturligtvis inte en universitetskurs med i räkningen.

På kvällen var ofta ännu en föreläsning eller någon recitation af modern poesi, som kom en att upptäcka att engelska språket trots all slapphet i artikulationen kan göras klangfullt och vackert.

En afton kort före kursens slut var en konsert anordnad, där deltagarna uppträdde dels efter nationalitet, sjungande hvar nation på sitt eget, för andra mer eller mindre obegripliga språk, dels unisont, då de sjöngo engelska sånger, som de lärt sig i sin "Choral Class" om torsdagskvällarna.

En annan sida af kursen, den inte minst viktiga, utgjordes af exkursioner till sevärda platser utom London. Hela lördagarna voro anslagna till sådana. En gång var det till Cambridge och en annan till Oxford

Uppgif lifvidd (under armarna), midjevidd och kjollängd erhåller Ni till Eder figur fullt tillförlitliga, moderna och eleganta

Pappersmönster.

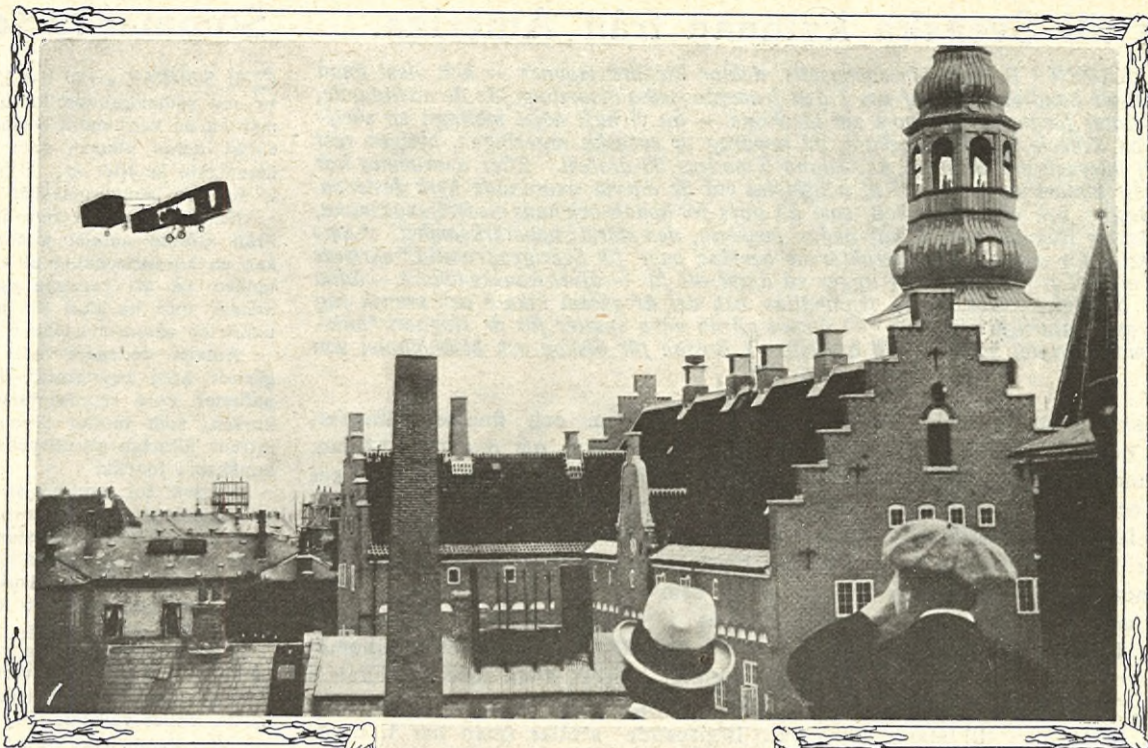
Erhållas omgående till nedanstående pris inom Sverige: Bluslif 40 öre, Kjölsmönster utan släp 50 öre, Prinsessklädning 75 öre, Reformdräkt 75 öre, Barndräktmönster 50 öre, Kragmönster (Pellerin) 50 öre, Kappmönster 60 öre, Nationaldräktmönster 1 kr. Mönster kunna äfven beställas efter andra än våra modeller. Beställning skall då åtföljas af den modell som önskas. Priset är då dubbelt mot det vanliga.

Expedieras portofritt inom Sverige om rekvisition åtföljd af likvid insändes till

Norrandsgatan 16, Stockholm,

Mönsteraffären "Chic".

under ledning af f. d. studenter från respektiva universitet. Och en lördag var det en färd upp för floden till Hampton Court, där en föreläsning hölls i anslutning till besöket af slottet. På onsdagseftermiddagarna företogs kortare utflykter såsom till Windsor och Eton. Det var under utflykterna kanske mer än under det gemensamma arbetet, som man närmare lärde känna hvarandra och utbytte tankar i de mest skilda ämnen. I allmänhet undvek man landsmäns sällskap — dem har man nog af hemma — och beagnade tillfället att i någon mån studera de femton andra nationalkaraktärerna och få något begrepp om förhållandena i deras hemland. Och stämningen var glad och treflig, liksom öfverallt och alltid i kursen.

Såsom avslutning på det hela kunde man ta examen om man ville. Professor Rippmann ville emellertid inte tillråda det, eftersom det kunde förstöra feriestämningen för de individer, som försökte. Det var nog också relativt få, som gjorde något försök. Troligtvis var det ingen som misslyckades. Det fanns åtta betygsgrader öfver godkänd att välja på. Där var en muntlig och en skriftlig examen, och man kunde ta bara den muntliga, om man ville kompromissa.

Och sedan fick man sina eventuella betyg och ett intyg att man deltagit i kursen, och så kom tiden för afsked och skilsmässa.

Elsa Hammarstiöld.

I det blå.

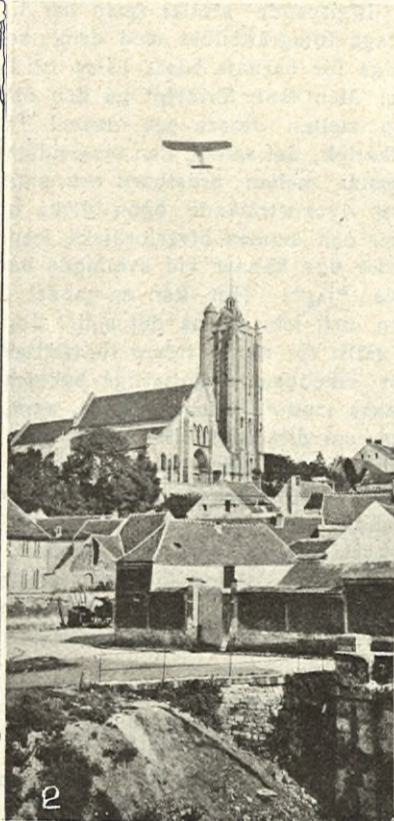
Ett luftkapitel.

ÄNDTLIGEN får Stockholm sin flygvecka! Det är sannerligen på tiden, för att stockholmarna skola undgå bli misstänkta för att vara uteslutande stoftets trålar. Vår svenske aviatiker baron Cederström, hvars berömmelse som flygmänniska vi länge förnummit på afstånd, skall snart gå upp i luften från Ladugårdsgärdet, och hans medtäflare blir den ej mindre ryktbare vinnaren vid Öresundsflygningen, dansken Svendsen.

Herr Svendsen har i dagarna företagit en uppseendeväckande flygning från Aalborg på Jylland öfver Limfjorden och Norresundby samt tillbaka igen — en ståtlig tur, som inbringade honom det utfästa priset 1,000 kr.

Den märkligaste långflygning världen hittills känner är dock segrarens i den franska rundflykten, Leblanc, hvilken i en ellipsformig bana, med Paris som utgångspunkt, flög till tysk-franska gränsen och tillbaka igen, en sträcka jämförlig med vägen Stockholm—Malmö—Göteborg—Karlstad—Uppsala—Stockholm.

Men luftens väldiga rike låter ej eröfra sig utan människooffer, en efter annan af de djärfva aviatikerna störtar plötsligt från skyarna till jorden, gifvande sitt lif för fullkommandet af den största uppfinning människan hittills frambringat. Sålunda har inom ett år fjorton luftfarare förolyckats och med den dristighet täflingarna nu startas på alla världens flygfält, måste dödslistan hastigt ökas. Men i kapp härmed växer också erfarenheten, och till sist bli nog färderna "in's Blaue hinein" en lika trygg verklighet som hvarje annat trafikmedel.

Ametisthjärtat.

Novell af Anna Maria Roos.

SER DU DET där lilla hjärtat af ametist, som ligger längst ner till vänster? Det tycker jag vore något för dig, Irma, du som är amatör på ametistsmycken.

— Du har rätt, Vera, det är förtjusande. Låt oss gå in till vår vän Hansen och titta närmare på det.

De båda vännerna gingo in i den antikvitetsbod, hvars välförsedda fönsterlåda lockat dem att stanna. Butikägaren hälsade på dem såsom på välkända kunder och tog strax fram ur glasmontern det begärda smycket. Det var en oslipad ametist med en gammaldags infatning i guld: ett smalt fint arbetadt löfverk, öfverst fanns en ögla, som angaf att den ursprungligen hängt på en kedja.

— Stenen är ju något felaktig, sade herr Hansen, som hade den för en butikägare rätt sällsynta egenskapen att icke prisa allt hvad som fanns i hans bod. Den är hvit nedtill — annars har den ju den vackraste mörkvioletta färg.

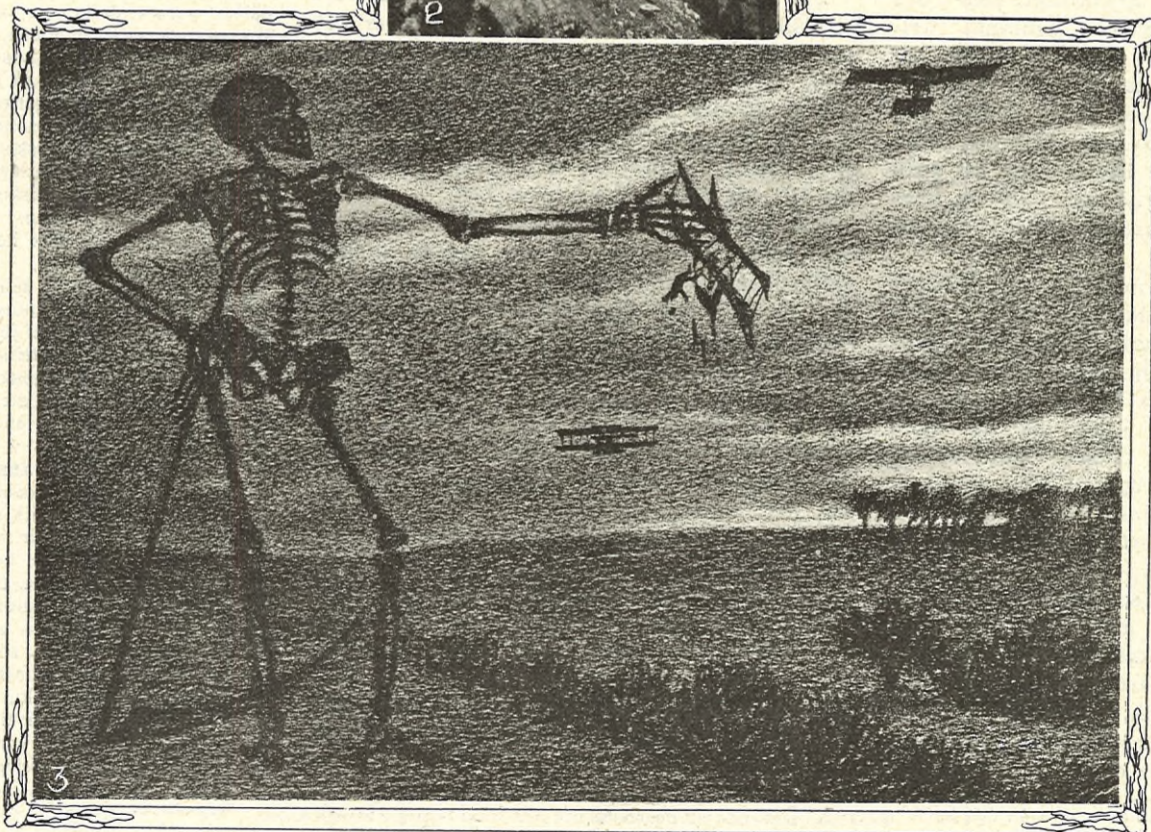
Han nämnde ett ganska måttligt pris, och ett par minuter därefter lämnade de båda vännerna butiken, medtagande ametisthjärtat i ett etui.

*

— Det ser ut som om det kunde ha en historia, det där ametisthjärtat, anmärkte Vera.

Det var afton; de båda vännerna befunno sig i Veras rum på Hôtel Cosmopolite vid Kongens Nytorv, — Vera hvilande på en schäslong, Irma försjunken i en bekväm hvilstol. I en smal guldkedja kring Irmas hals glittrade det lilla smycket.

— Ja, jag är öfvertygad om att det har

1. Den danske aviatikern Svendsens flykt Aalborg—Limfjorden—N. Sundby och retur den 23 aug. Ewald Ohlsson, Aalborg, foto. 2. Segraren i den franska rundflykten Leblanc passerar Beaumont på sträckan Amiens—Paris. 3. "Den moderna dödsdansen". Kolteckning af Herbert Schultz.

en historia, återtog Vera med tankfull min. Att det blifvit många gånger kysst och många gånger fuktadt af tårar...

Hennes väninna knäppte af sig guldkedjan och betraktade ännu en gång sin nyförvärfvade skatt.

— Jag tycker det är vackert, det där som Hansen kallade ett fel, anmärkte hon — detta att det är hvitt och genomskinligt nere i snibben. Det är som en stelnad tår. Och däröfvanför den där djupa violetta färgen, som är lik en sky af svärmod med här och där glimtande nyanser af glödande rosa och luftig lilas.

— Låt mig få det en stund, bad Vera.

Irma räckte henne smycket.

Men Vera såg inte på det — hon bara höll det i sin slutna hand.

— Jag skulle verkligen ha lust att ta reda på dess historia, sade hon.

— På hvad sätt skulle det kunna ske?

— Genom att psykometrisera det.

— Psykometrisera? Hvad är det?

— Har du inte hört talas om det? Har du aldrig läst om professor Dentons experiment eller sett referat af hans bok "The soul af things"? Jaså inte det. Jo, Denton är professor vid ett universitet i Boston, och han upptäckte genom en händelse att hans son — en gosse om elfva år — hade en mycket egenomlig förmåga: att genom blotta beröringen med föremål — hvilkas natur och historia han var helt okunnig om — erfara en hel hop om dem. Professor Denton gaf t. ex. en gång sin son en serie visioner af ett tropiskt landskap och af en vulkanisk eruption — han såg också en del detaljer, hvilkas sanning — eller åtminstone sannolikhet — kunde på geologisk väg verifieras, medan likväl deras fakticitet var för fadern obekant, hvadan man ej kunde antaga någon omedveten suggerande inverkan från dennes sida. Nåväl — den uppfattning, som Denton genom detta och liknande experiment kom till: att tingen äro omgifna af en så att säga psykisk atmosfär, förnimbar för människor hvilka äro i hög grad själsligt känsliga — den uppfattningen är mycket gammal bland ockultister i alla länder, och för min del hade jag praktiserat psykometri, innan jag hört vare sig det ordet eller Dentons namn.

— Och nu tänker du psykometrisera ametisthjärtat? Det skulle ju vara intressant! Men hur går det till?

— Jag håller bara det här lilla hjärtat mot pannan, koncentrerar mina tankar på detsamma och försänker mig därpå i sjäslig passivitet. Men jag ber dig, släck det elektriska ljuset i taket och låt blott den lilla skrifbordslampan brinna. — Och så tystnad — — —

Irma satt och iakttog sin vän i den svaga belysningen från den af en grön skärm skuggade lampan. Veras ansikte var helt orörligt, ögonen voro slutna, andedräkten hade blifvit svag — knappast märkbar. Efter cirka tio minuters tystnad hördes ett djupt andedrag, en liten stund därefter ljöd Veras stämma — svag men fullt tydlig:

— Det är som om jag gått genom ett stort mörker — bort till tider, som svunnit.

Jag ser en gammal gråhårig dam med fina ansiktsdrag och med en min af isande förnämhet kring de tunna läpparna, i de kalla ljusblå ögonen. Hon bär en klädning af violett sammet — urringad och besatt med praktfulla spetsar, kring hennes hals ligger i flere hvarf en smal guldkedja, och vid kedjan hänger en hel rad små ametisthjärtan infattade i guld. I handen håller hon ett par likadana hjärtan — dem har hon visst låtit taga loss från kedjan, därför att hon tyckte de voro för många. Nu lägger hon dessa båda ametisthjärtan i en blå och hvit potpurrikruka, som står på en smal chiffonjé med många inläggningar.

I den släta ringens tecken.

Ett kapitel om förlofningar och förlofvadt folk.

SÅ LYDER PRISÄMNET för november i vår serie "Årets tolf kapitel" och uppmana vi alla dem af våra läsare, som ha något att säga i frågan, att genom Idun framlägga detta för vår läsekrets. Täflingsartikel, som icke gärna i längd bör öfverskrida 4 Idunsspalter, insändes till *Iduns redaktion, Stockholm, senast den 30 september* och förses med påskrift: "*Iduns artikeläfling*". För den enligt redaktionens åsikt bästa artikeln utfästes ett pris af

ett hundra (100) kronor

och den prisbelönade uppsatsen inflyter i något af Iduns novembernummer.

Stockholm den 1 september 1910.

Redaktionen af Idun.

Nu är den synen försvunnen...

Nu ser jag en ung flicka — hon tillhör en helt annan samhällsklass än den gamla damen. Hon är en fattig flicka — är klädd i en rutig bomullsklädning, nedviken i halsen och med en tunn liten halsduk lagd i kors öfver urringningen. Hon är mycket blek, och hon är inte egentligen vacker: näsan är något lång, munnen något stor och gestalten späd och tunn utan någon fyllighet. Men hon har ett tjockt, mörkt hår och fina raka ögonbryn och mycket vackra ögon — djupa och varma. De äro grå — med en skiftning i grönt — och de äro så fulla af drömmar, af längtan. Ingen kan se de ögonen — och de läpparne med sin skälfvande känslighet — utan att förstå att här är en flicka, som drömmer heta drömmar om en stor och stormande lycka...

Hon går helt ensam gatan framåt — hon har visst varit ute och hämtat något arbete — nu kommer hon in på några smågator — in i fattigkvarteren. Jag känner igen de gatorna, det är några gator här i Köpenhamn, men de äro icke sig lika som de äro nu. Nu går hon upp i ett gulmålad tvåvåningshus, som också ser fattigt ut; hon går ända upp på vinden — och där går hon in i en af vindkuporna — ett litet torftigt rum, men med spår af förgånget välstånd. Å ömse sidor om ett bord stå två stora mahognystolar med höga raka ryggar; de äro klädda med tapiseri — blekröda rosor på svart botten.

I den ena af stolarna sitter en gammal fru — hon har en grön pappersskärm öfver ögonen — hon ser visst illa. Hon sitter och stickar på ett par strumpor.

— God afton, mor, säger den unga flickan. Där sitter du och stickar alltjämt! Och jag skall sätta upp ett nytt broderi i min bäge. Å Herre Gud, det är lika enformigt för oss, båda två!

— Man får vara nöjd, säger den gamla i blid ton, så länge man ändå kan arbeta. När man ser så illa som jag, är det en Guds välsignelse, att det finns ett sådant arbete som stickning, där man knappast behöver bruka ögonen.

Den unga flickan suckar, i det hon går fram till sin sybäge.

— Är du ledsen, lilla Marie, frågar modern. Har det händt dig något tråkigt?

— Nej, svarar den unga flickan i en något otålig ton. Inte har det händt något särskildt ledsamt, men det är väl tråkigt nog, när man är ung, att se dagarna gå den ena lik den andra, utan någon glädje.

— Man får vara tacksam, säger modern, alltjämt i sin blida förnöjsamma ton. Man får vara tacksam, om man har födan och hälsan. Tänk, hvad det såg bekymmersamt ut för oss, när far dog. Å den förskräckliga dagen, då han föll ned död midt i sitt arbete — föll

framstupa öfver breffhögen på postkontoret, där han satt och sorterade. Tänk, när vi sutto där i Kjöger, du och jag och Trine, och inte visste hvar vi skulle få bröd ifrån! Och se'n hvilken tur det var, att den hyggelige folkskol-läraren kom och friade till Trine bara ett par veckor efter fars död och så hjälpte oss med både ett och annat. Och här ha vi ju båda haft tur att få arbete, så att vi kunna draga oss fram. Och en glädje var det ju för mig att komma tillbaka till Köpenhamn, där jag är född och uppfostrad! Och en glädje var det ju också för dig, min flicka, att komma hit — så som du längtat efter den stora staden.

— Ja, säger Marie, nog hade jag längtat hit. Å, hvad jag gick och längtade och drömde därnere i Kjöger — stod nere på bron och såg ned i ån, som flöt så trögt och långsamt, som om den alls inte brydde sig om att hinna fram till det stora hafvet. Och jag tänkte, att så trögt och stilla flöt också mitt lif fram — men den stora lyckan var mig långt fjärrare än hvad hafvet var för Kjöger å! Så kom jag ju dock till sist hit till den stora staden, men lyckan är mig inte närmare här än där...

— Ack, Marie, Marie, säger modern med bekymrad min, alltid drömmer du så stort om den stora lyckan, som du väntar efter. Det blir till olycka med dina storhetsdrömmar. Vore du mera förnöjsam till sinnes, så kunde du väl ock bli gift med en hyggelig karl. Tro mig, du kunde vara glad, om du finge det så bra som Trine.

Marie svarade icke, men hennes läppar krökte sig spotskt. Det är lätt att förstå hvad hon tänker: att det slags lycka, som passar för Trine, den passar icke för henne.

Nej, för henne är lifvet något stort och lysande och lockande, som hon längtande sträcker sina armar efter.

En strimma sol bryter in i den låga kammaren och faller rakt på Marie — glittrar i hennes ögon, leker i hennes hår. Och ett leende bryter fram öfver hennes ansikte. Ja, visst skall lyckan komma till henne — lifvets ljusa, stora, hemlighetsfullt lockande lycka.

Nu ser jag åter den unga flickan. Det är en glittrande solskensdag. Det måtte vara höst — stora gula löf hvirfla ned från träden i den allé, där Marie går och spatserar. Hon blickar framför sig med samma uttryck af drömande längtan...

Där kommer en ung herre promenerande. En elegant kavaljer — med vackra aristokratiska drag — han är lik någon som jag sett — jag vet inte hvem. Han får ögonen på Marie. Han ser på hennes stora mörka ögon, som lysa i det bleka ansiktet, han ser på de smala, skälfvande läpparna, han skönjer visst den lyckolängtan, som brinner inom henne. Han får ett uttryck som en jägare, när han spårar ett villebråd.

När han möter Marie i allén, lyfter han på hatten och säger några ord till henne.

Marie spritter till och rodnar. Hon ser på honom med stora, halft förskrämda ögon, och hon svarar honom med låg, knappt hörbar röst. Men hennes svar måtte icke ha varit afvisande. Ty den unge kavaljeren vänder om och följer med henne.

De gå af och an i allén. Han talar lifligt och muntert, och Marie tyckes allt mera glömma sin skygghet. Hon svarar honom, hon skrattar högt ibland. Och det lyser i hennes ögon, det lyser af hela hennes väsen.

Nu börjar skymningen falla på, Marie märker det, och plötsligt och brådskande säger hon farväl åt sin följeslagare och skyndar hemåt.

(Forts.)

TILL FRUKOST

hvarje dag bör Ni äta

HAFREGRYN - HAFREMJÖL och Ni grundlägger därmed Eder hälsa.

Specialegenskaper: Genom den gulaktiga, mineralrika proteinhinnan: närande, dryga, fin smak. - Tillverkas under läkarekontroll. -

KÖKSALMANACK

Redigerad af

ELISABETH ÖSTMAN.

Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 4-10 SEPT. 1910.

SONDAG. Frukost: Smörgåsbord; lammkötter med spritsad potatis; mjölk; kaffe eller te med surmjölk-kaka. Middag: Afredd buljong med frikadeller; kräuter; stekt orre med salader; äppelpudding med grädda.

MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; stufning af bondbönor och skinka; mjölk; kaffe eller te. Middag: Pudding af kött med potatismos; körsbärsoppa med skorpor.

TISDAG. Frukost: Smörgåsbord; halstrad gädda med skiradt smör och potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Rimsaltad fårbringa med stufvade morötter; bulunke.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; bräckt fårbringa (resten från tisdag) med potatismos; mjölk; kaffe eller te. Middag: Grönsoppa med mjölk; kokt makrill med persiljesås och potatis.

TORSdag. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgröt med mjölk; sill med smör och ägg samt potatis; kaffe eller te. Middag: Oxstek som vildt med potatis och vinbärsgräde; rabarbersoufflé med vispad grädda.

FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; ragu på kött med förlorade ägg; mjölk; kaffe eller te. Middag: Bräckt skinka med stufvade turska bönor; risgrynsgröt med mjölk.

LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord; stekt färsk strömming med tomatsås och potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Kall oxstek med potatispudding; saftkräm med mjölk.

RECEPT:

Spritsad potatis (f. 6 pers.). 2 lit. potatis, vatten, salt, 2 ägg, 4 msk. smör (80 gr.), 4 msk. grädda, socker, salt, 2 msk. fint stötta skorpor.

Beredning: Potatisen raskalas, kokas och drives genom purépress. Äggulorna och grädden nedröras i moset med en gaffel tillika med kryddorna och det kalla smöret. Purén pressas sedan genom sprits med grof stjärna på en väl smord plåt i form af blommor. Dessa beströms med de fint stötta skorparna, insätts sedan i ugnen att få en vacker ljusgul färg. De serveras till stekt kött i allmänhet.

Frikadeller af oxkött (f. 6 pers.). 2 hg. befritt oxkött, 20 gr. späck, 1/2 msk. hvetemjöl, 1 kkp. gräddmjölk, 2 tsk. salt, 1/4 tsk. hvitpeppar. Till kokning: Svag buljong eller kokande vatten.

Beredning: Köttet tvättas med en duk, doppad i hett vatten, skäres i tärningar och drives tillika med späcket tre ggr. genom köttkvarn. Det stötes därefter väl tillsammans med mjölet i stenmortel, gräddmjölk till-sättes litet i sänder jämte kryddorna, och färsen arbetas 1/4 tim. Den formas med 2 teskedar i mycket små bullar, hvilka läggas i kokande, saltadt vatten eller svag buljong och få koka 2 min. Frikadellerna afputsas, innan de läggas i soppskålen.

Stekt orre (f. 6 pers.). 2 orrar, 1 hg. späck, 3 msk. smör (60 gr.), 2 tsk. salt, 3/4 dcl. tjock grädda.

Beredning: Orrarna plockas, svedas med denaturerad sprit eller brännvin, urtagas, sköljas ytterst väl och torkas med köthandduk. De uppsätts därefter och beläggas på bröstet med späcket skuret i tunna skifvor, hvilka fastbindas väl. Smöret brynes i en stekgröta. Fågellarna läggas med bröstet upp och brynas väl på alla sidor, hvarefter de saltas och spådas med buljongen litet i sänder. Till stekningen åtgår omkring 1 tim. Fågellarna uppläggas, skäras och hoppläggas åter och serveras garnerade med grönsalad och oliver. Köttjusens silas och skummas. Smör och mjöl sammanfråsas, köttjusens tillsättes litet i sänder under flitig rörning och såsen får koka 10 min. Grädden tillsättes, och såsen får ett uppkok samt afsmakas.

Äppelpudding med grädda (A 6 pers.). 5 dcl. äppelmos, 50 gr. sötmandel, 6 blad gelatin, 2 msk. varmt vatten, 4 dcl. tjock grädda.

Till garnering: 6 päron, 25 gr. biskvier.

Beredning: Äppelmoset passeras och blandas med den skallade och groft hackade mandeln samt det sköljda och i 2 msk. varmt vatten upplösta gelatinet. Då äppelmoset är kallt, nedröres den till hårdt skum slagna grädden. Massan hälls i vattensköljd och sockerbeströdd form och ställs på is eller kallt ställe att stelna. När puddingen skall stjälpas upp, hålles formen ett ögonblick i varmt vatten. Den garneras med frukt och biskvier.

Stufning af bondbönor och skinka (f. 6 pers.). 1 1/2 lit. spritade bondbönor, 2 1/2 lit. vatten, 1 msk. salt, 2 msk. smör (40 gr.), 2 msk. hvetemjöl, 3 kkp. bönspad, 3 kkp. god mjölk, 3 hg. rökt skinka, salt, socker, 2 msk. fint hackad persilja.

Beredning: Groddarna borttagas och äro bönorna mycket utväxta, skålas de äfven. Vattnet kokas upp med saltet, bönorna iläggas och få koka, tills de blifva mjuka. De upphållas i durkslag och spadet tillvaratages. Smör och mjöl sammanfråsas, bönspadet och mjölen tillsätts under flitig rörning och afredningen får koka 10 min. Skinkan, skuren i tärningar iläggas och stufningen får ett uppkok. Den afsmakas med salt, socker och den fint hackade persiljan.

Halstrad gädda (f. 6 pers.). 1 1/2 kg. gädda, 1/2 msk. salt, 1 tsk. ättika, 120 gr. smör, skiradt.

Beredning: Gäddan rensas, sköljes väl och torkas. Den skäres i filer och skinet bortskäres nätt. Ryggen jämta alla småben borttagas. Filerna ingnidas med salt och ättika och få ligga 1 tim. hvarefter de skäras i mindre bitar tvärs öfver. Fiskbitarna doppas i 3 msk. af smöret, halstras öfver glöden och uppläggas på varmt serveringsfat. Resten af smöret hålles öfver och fisken serveras med mycket potatis.

Rimsaltad fårbringa (f. 6 pers.). 1 1/2 kg. fårbringa, 3 msk. salt, 1 tsk. salpeter, 2 tsk. socker, 3 lit. vatten.

Beredning: Refbenen knäckas och bringan ingnides med saltet, salpeter och sockret, väl sammanblandat. Den lägges i ett fat och får stå 3-4 dagar under det den ofta vändes i den lake som bildas. Köttet upptages och tvättas med en duk, doppad i kallt vatten. Det nedlägges i det kokande

“809“

Blus af prima Taftt alla färger o. storlekar

med rysch

Kr. 13.50

utan rysch

Kr. 12.50

A.-B. Nordiska Kompaniet, Stureplan & Regeringsgatan.

Stufvade turska bönor (f. 6 pers.). 1 lit. salta, turska bönor, vatten. Stufning: 3 msk. smör (60 gr.), 3 msk. mjöl, 6 dcl. god mjölk, 1 äggula, 1/2 msk. socker.

Beredning: Bönorna sköljas väl i kallt vatten och få ligga i vatten omkr. 4 tim. De påsätts därefter i kallt vatten och få koka en stund, hvarefter vattnet fränslas och nytt kallt vatten påhålles. Vattnet bytes ännu en gång om bönorna äro för salta, hvarefter de få koka, tills de äro mjuka, då spadet fränslas. Smör och mjöl sammanfråsas, mjölen påspådes

litet i sänder och afredningen får koka 10 min. Äggulan tillsättes och såsen får sjuda, hvarefter bönorna iläggas och stufningen afsmakas. Stufningen serveras till kokt fläsk- eller köttkorf samt till köttbulvar.

Risgrynsgröt (f. 6 pers.). 2 kkp. karolinarisgryn, 2 lit. vatten, 5 dcl. tjock grädda, 1 hg. godt smör, 1 msk. salt, 3 msk. socker.

Beredning: Risgrynen sköljas, skållas i hett vatten och påsätts i kokande vatten samt få koka, tills de äro mjuka. Då tillsättes den till hårdt skum slagna grädden och gröten får ett uppkok. Det kalla smöret iröres och gröten afsmakas med salt och socker.

Skol-Gossdräkter

af stark, marinblå Kamgarns-Cheivot med fodrade benkläder, (modell enl. vidstående bild)

Table with columns for age groups (passande) and prices (pris kr.)

M. BENDIX' A.-B., 18 Regeringsgatan, 5 Sturegatan, 90 Drottninggatan, Stockholm.

OBS. Order till landsorten expedieras endast mot efterkräf. Dräkt, som i storlek eller i öfrigt ej utfaller till belåtenhet, får utbytias.

ANNONSER skola vara inlämnade till Expeditionen senast fredag för att kunna införas i följande veckas nummer.

LEDIGA PLATSER

EN undervisningsvan infödd engelska eller fransyska, helst musikalisk, och af god familj, önskas i hem på landet, att undervisa 16-årig flicka. Ref. och uppgift på lönepretentioner samt om möjligt foto, sändes till »Ellena», Sjötorp, Göta Kanal.

EN frisk, enkel, bildad flicka får plats i tjänstemannafam. i landsortestad, dels såsom hjälp i hemmet, dels såsom hjälp vid läxläsning. Svar till »A. D.» Örebro p. r.

EN pålitlig, frisk, godhjärtad, anspråkslös bildad flicka, ej för ung, som på egen hand vill åtaga sig förekommande göromål inom ett litet kött hem hos en ensam dam erhåller plats. Svar med foto. och rek. till »Stads- och landtbla», Iduns exp., Stockholm.

FÖR undervisningsvan lärarinna finnes plats instundande hösttermin i enkelt hem i närheten af Stockholm, att undervisa fyra barn i ålder 10-14 år i vanliga skolämnen, språk, handarbete, samt en a två i musik. Svar till »K. T.» Iduns exp., Stockholm.

FROKEN, kunnig i matlagning samt villig och skickad att huvudsakligen på egen hand med hjälp till gröfre sysslor, sköta ett ungarshem (herre och äldre dam) får plats instundande oktober i Jönköping. Svar med uppgift om ålder, föregående verksamhet och lönepretentioner till »K. S.» Östra Storgatan 59, Jönköping